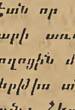

407 ՏԱՐԻ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 17/30 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1909 — ԹԻՒ 1556

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
ՊՈԼԻՍ, ՊԱԲԸ — ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ
Էպուսսուտ (Սէփէթճի) փողոց Թիւ 38

BUREAUX DU JOURNAL HAIRENIK
Avenue de la Sublime-Porte rue Eboussuoud No. 38
CONSTANTINOPLE

10 ՓԱՐԱ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	300	Թիւ	75 ղրշ.	Մէճիտ
» »	150	»	40 »	»
Գաւառներու	300	»	100 »	»
»	150	»	50 »	»
Օտար երկիր եւրոպայ	300	»	25 ֆրանք	
» » ամերիկայ	300	»	30 »	
Ռուսիա	300	»	10 րուբլի	

(Միւս պայմանները տեսնել 4րդ երես)
Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի դարձուիր

درعلیه ده باب عالی جاده سنده ابوالسعود سوقاغی نومرو ۳۸
«هایره نیك» غزته سی اداره سنه

10 ՓԱՐԱ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ՄԸ

Հիւսէյին Հիլմի հրաժարումը կը նշանակէ քայլ մը դէպի յառաջ։ Ամենէն վարպետ պաշտօնատարն էր թերեւս, որ հին րէժիմը արտադրած ըլլայ, եւ նորին նեղքեւ ալ, այնքան ժամանակէ ի վեր անհրաժեշտ դարձած էր որ Թանինի խմբագրապետը յաւօք սրտի անցեալները կը գրէր թէ անկարելի է մէկը գտնել անոր տեղը կարգելու համար։ Դժուար դարձած էր անոր յաջորդ մը գտնել, եւ առանց յաջորդ մը ձեռքի տակ ունենալու, իթթիհատական կուսակցութիւնը չէր համարձակեր զայն սատապելու։ Այս Եպարքոսը, որուն տանը մէջ իր մահուանը վրայ շարունակ կը խօսուէր, կը ճարտարուէր իր օրերն երկնցնելու հնարքներ գտնել։ Գրեթէ ամէն օր պալատն էր, եւ ամէն առթիւ Սուլթանին քով, պատրաստ անոր ծառայելու, առանց անդրադառնալու սա կէտին վրայ թէ նոր րէժիմին մէջ Սուլթան մը շատ պէտք չունի Եպարքոսին եւ վարչապետի մը չկնար Սարայի ամենափոքր գործերով զբաղելու, որոնք ամէնքն ալ իրենց յատուկ պաշտօնատարներն ունենալու են։

Հաւանօրէն, Հիւսէյին Հիլմի մտքէն չէր կրցած հանել նախկին եպարքոսական պաշտօնին ըմբռնումը, եւ, սահմանադրութեան տակ, կը շարունակէր ընծայել զայն այն հին ըմբռնման։ Իրողութիւնն այն է որ ան գերագոյն ճարտարութեան ապացոյցներ տուաւ շատ խառնակ ժամանակներու այն միջոցին մէջ, որ սկսաւ Սահմանադրութեան հրատարակութենէն մէկ երկու շաբաթ առաջ եւ տեւեց մինչեւ Սուլթան Համիտի գահընկեցութիւնը։ Ճարտար փորձեց ոչ միայն նոր ու հին Թուրքերուն, այլ նաեւ եւրոպական այն ներկայացուցիչներուն հետ, որոնք Մակեդոնիա բարենորոգումներ մտցնելու համար հոն ղրկուած էին 10 յուլիս 1908էն առաջ։ Կը յիշենք կարդացած ըլլալ անգլիական մամուլին մէջ ամենախիստ յօդուած մը որ կը վերագրէ Հ. Հիլմի մեթոտին բոլոր այն հրձիգութիւնները, սպանութիւնները, գողութիւնները, որոնք Մակեդոնիան աւերեցին հինգ տարիէ ի վեր, ճիշդ այն տարիներուն ուր բարենորոգումներու ձեռք կը զարնուէին։ Անգլիական մամուլը ցոյց կուտար մեր նախկին վարչապետը իբր մարդ մը որ գիտէր Համիտին հաճոյ ըլլալ եւ հաճոյ միանգամայն ըլլալ Եւրոպացիներուն առանց իր կլինակ դերը մատնելու։ Յայտնի է թէ օր մը եկաւ որ բոլոր Եւրոպական պետութիւնները միանալով որոշեցին զինքը Մակեդոնիայի ընդհանուր կառավարիչ առաջարկել եօթը տարուան համար։ Հակառակ իրեն վերագրուած այս երկուութեան, Հիւսէյին Հիլմի եղաւ, ինչպէս կը տեսնուի, անհրաժեշտ մարդը Եւրոպական պետութիւններուն աչքին։ Ուրեմն, զարմանալու չէ որ, առանց նոր միտքի տէր ըլլալու ան, հին րէժիմին մարդը, յաջողեցաւ այնքան երկար ատեն վարչապետ մնալ նորերու Դահլիճին մէջ։ Բայց խմորհումը պիտի գար, ինչքան ալ ան փայլուն ոտեւ մը եղած ըլլար։ Եւ ահա եկաւ։ Հրաժարմանը համար տրուած պատճառներուն մէջ կան որոնք զինքը խնայելու համար են, ինչպէս Լինչի խնդիրը։ Ճշմարտութիւնն այն է որ ան արգելք մըն էր իրականապէս ազատամտական թուականի մը բացման, եւ ասիկա հասկնալի է Հ. Հիլմի կողմէ, քանի որ անոր մտայնութիւնը նոյնը չէր երիտասարդ Թուրքի մը մտայնութեան հետ, որ շատ նշմարելի է գէթ մէկ քանի պետերու վրայ։

Իրեն հետ Դահլիճն ալ կ՚իյնայ, ինչ որ յառաջ պիտի բերէ նոր Դահլիճի մը կազմութիւնը որուն բաղադրութիւնը կրնայ մէկ անակնկալներ վերապահել։ Բացի վարչապետէն, որուն տեղը պիտի տրուի Հռոմի դեսպան Հաքքը պէյի եւ կամ Լոնտոնի դեսպան Թեվֆիք փաշայի, կան ուրիշ նախարարներ որոնց մեկնումն ալ իբր հաւանական ցոյց կուտան։ Եթէ Հ. Հիլմիին մեկնումը կը պարունակէ իմաստ մը, այսինքն, ազատամտական քայլ մը ընդ առաջ, Ճավիտ եւ Թալէաթ պէյերուն նոր Դահլիճէն դուրս մնալը պիտի նշանակէր յետադիմական բան մը, քանի որ, եթէ ոչ Թալէաթ պէյ, գէթ Ճավիտ իրաւամբ նկատուած է ամենէն կարողը մէջուններուն կարգին մէջ, եւ արդէն իր մէկ տարուան փորձառութիւնը կը կազմէ իրեն համար առաւելութիւն մը բոլոր միւսներուն վրայ։

Երկրին վարչական նեղքին վիճակին տեղեակ անձերը գոհ չեն, առանց յուսահատ ըլլալու, եւ այս զգացումը, անտարակոյս մեծ դեր մը սկսած է կատարել, որուն կը պարտինք թերեւս այն զրոյցը թէ Թալէաթ պէյ ալ իր տեղը պիտի թողու ուրիշի մը նոր Դահլիճին մէջ։ Հանր. կրթութեան նախարարին արդէն հրաժարածի վիճակին մէջ է շաբաթներէ ի վեր, ինչ որ չի նշանակեր թէ պիտի չուզուի նոր Դահլիճին համար։ Նախ պէյ էն պարկեշտ, էն շիտակ եւ էն աշխատասէր սակաւաթիւ նորերէն մէկն է։

Իրաւ է թէ տարիէ մը ի վեր նախարարական փոփոխութիւնները կատարուեցան յանուն սահմանադրական սկզբունքներու, եւ այս տեսակէտով փոփոխութիւններն ինչքան ալ յաճախ պատահին, չեն կրնար քննադատութիւններ հրաւիրել։ Իզնէ թէ պաշտօնի քաղցը չսկսի իր դերը դեռ երկար ատեն։

X

ՕՍՄ. ՆԱԽԱՏՈՐՄԸ. — Նաւային պաշտօնէութեան նախագահ Բասիմ փաշա, Նաւային Հարբիյէի Համտի պէյի հետ, Եւրոպա կ՚ուղեւորի՝ Անտալեայի գործարաններուն մէջ օսմ. կառավարութեան հաշւոյն շինուող զրահաւորը տեսնելու համար. յետոյ Լոնտոն երթալով պիտի քննէ Տրէտնօթ ձեւ այն զրահաւորը զոր գնել կ՚ուզուի։

ԱՆԱԿՐԷՈՆԵԱՆ ՏԱՂԻԿ

Թերթօ՛ղ, որպէս զի քեզ սիրեմ,
Անշուշտ հրայրքով մ՚ փախըրներ
Սէրս՝ աղաւնի գիրավրդով,
Խրախոստութեան երկինքը վարդ։

Տաստղբոյն մէջ Թերաժունն երկչոտ
Փոքր աղմուկէ մը խոյս կուտայ.
Իմին սէրս ալ Թեւաւոր է
Ու կը Թափ երբ՝ խառնէն գայ։

Լուռ զերդ Հերմէ՛սի մարմարէ,
Նըրշարբենաց ներքեւ կա՛նգ առ.
Իսկոյն տեսնես պիտ՝ իր ծառէն
Անվախ իջնե՛լը Թռչունին,

Թուռնքրդ իրենց մօտ պիտի զգան
Զով շունչերու հետ միասին,
Դողդոջ Թրթռում մը Թեւերու՝
Ցորձանքի մ՚ մէջ ճերմակութեանց։

Եւ աղաւնին, ընտելացած,
Պիտի ուսիդ վրայ գայ Թառի,
Եւ իր կտուցը վարդաժայր
Բու համբուրովդ պիտ՝ արբենայ։

Թրգմ. Ա. ԶՕՊԱՆԵԱՆ — ԹԷՕՖԻԼ ԿՈԹԻԷ

ՍԵՒԱՑՐԷՔ

Պոսֆոր, ֆրանսացի ծանօթ լրագրապետ, օր մը կը գրէր հետեւեալը ֆրանսացի էն պատուաւոր մէկ անձին վրայ։

«Պրիանն, այդ կեղծաւորը, այդ քաղաքական անշնորհութիւնը, զոր ժողովուրդը երեսփոխան ընտրել կ՚ուզէ, այն մարդն է որ իր մայրը սպաննեց թունաւորմամբ»։

Եւ կ՚աւելցնէր Թունաւորման գործին վրայ շատ մը մանրամասնութիւններ։ Ո՞ր ժամուն եղած է, ո՞ւր եղած է, ինչպէս Պրիանն Թոյնը ձեռք անցուցեր է, ինչպէս այս ոճիրը յաջողեր է ծածկել տալ, եւլն.։ Ժողովուրդին հոգին այնպէս է որ չի կրնար չհաւատալ այսպիսի ոճիրի մը՝ երբոր իրեն մանրամասնութիւններ կը տրուին։ Սակայն ըսին Պրիանի։ Պրիանն ուսերը Թօթուեց եւ անտարբեր մնաց։ Բայց ժողովուրդին մէկ մասը բնական է շարունակեց հաւատալ այս ոճրագործութեան։

Պոսֆորեան անուանարկութեան այս դրութիւնը մտքերնիս եկաւ, երբ երեկուան «Ազատամարտ»ի մէջ ուրիշ «թերթ»է մը արտատպուած տեսանք տարօրինակ յօդուած մը։ Այդ յօդուածը Ամերիկայի մէջ երեւցաւ ասկէ 6 տարի առաջ Սրդուեանի թերթին մէջ հետեւեալ հանգամանքներուն տակ։

Մեր թերթին անօրէնը՝ այն ատեն զբաղած ըլլալով կուսակցութիւններուն մէջ միութիւն յառաջ բերելու գործով, առաջարկած էր Վեր. Հնչ. կուսակցութեան մաքրագործում մը կատարել, Վահէ Սրդուեանը իր ծոցէն դուրս վտարելով։ Այս մարդը որ կուսակցութեան կեդրոնը ձեռքն անցուցեր էր, վտարուելու վտանգին առաջքն առնելու համար, մտածեց թէ առաջարկը մերժել տալու էն կարճ միջոցն է առաջարկը ընողին անձը վարկաբեկել։ Այդ ատեններն իր քով նոր առած էր գրագէտ մը, որ արդէն ուսանչցուած կը զգար Դաշնակցականներու կողմէ վռնտուելէ ի վեր ի գործ դրուած «Սեւացրէք»ի դրութեան վրայ, եւ մէկ երկու տարի Բարիզ ալ ամէն օր Պոսֆոր կարդալով, հասած էր տրուեսալի այնպիսի աստիճանի մը որ Պոսֆորեան եւ «Սեւացրէք»ի դրութիւնն իրենց կատարելութեան տարուած էին իր գրչին տակ։

Սրդուեան իսկոյն այդ գրագէտին գրիչը դարձուց իրեն վտարումը առաջարկող անձին դէմ, եւ այսօր ալ այդ հին աղտոտ միջոցը մէջտեղ կը հանէ նորէն։

Այսքանն ըսենք՝ որ նոյն այն գրագէտն որ այդ յօդուածը կը գրէր վեց տարի առաջ, անցեալ տարի Բերա, փողոցին մէջ քայլ մը առնելով դէպի թերթիս անօրէնը, կուգար կը բարեւէր զայն։ Հերքումն ինքը կուտար այսպէս վեց տարի վերջը։ Չի մոռնանք ըսել որ, այդ հերքումէն առաջ ալ, նոյն գրագէտը իր նախկին պետն եղող Սրդուեանի ուղղեալ բաց նամակով մը կը գոչէր.

—Կայէ՛ն, Կայէ՛ն, Կայէ՛ն։

Ահա՛ ինչպիսի միջավայր մըն էր այն՝ ուր այսպիսի սպանութիւններ կը կատարուէին եւ յօդուածներ կը գրուէին։

Ամերիկայի եւ Եւրոպայի բոլոր Դաշնակցականները վեց տարի առաջ, միութեան խնդրոյն առթիւ ծանօթացած էին այդ աղուեսածական գրպարտութիւններուն, եւ սակայն, այսօրուան այդ զայրացած Դաշնակցականներն էին որ էջմիածնայ իշխանութեանց թելադրեցին որ Կաթողիկոսը պատուիրակ կարգէ մեր թերթին Տնօրէնն, որ այն ատեն Անգլիա կ՚ապրէր — որպէսզի ան միւս երկու պատգամաւորներուն հետ ազգային բարենորոգմանց դատը երթան պաշտպանելու Լահէյի միջազգային Վեհաժողովին առջեւ։ Ինչպէս յայտնի է, այդ պաշտօնը կատարուեցաւ։

Հետաքրքրական է գիտնալ թէ՝ վերարտադրուած «մատնող»ի դերը այս պոռթկումէն առա՞ջ էր թէ վերջը։ Հարցումը իր մէջ կը պարունակէ իր պատասխանը։

ԿԻՆԸ

ԱՆՑԵԱԼԻՆ ՈՒ ՆԵՐԿԱՅԻՆ ՄԷՋ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ)

Ա.

Պայրամի տօնին օրը Վեհ. Սուլթանը իր ներկայութեան ընդունած էր բարձր դասու թուրք հանըմներ եւ երկարօրէն տեսակցած էր միասին։ Այս ընդունելութեան առթիւ Հայրենիք խմբագրական մը գրեց որուն մէջ հարեւանցի կերպով կնոջ հին եւ նոր ընկերական պայմաններուն խօսքը եղած էր։

Նիւթին կարեւորութիւնը զիս կը դրդէ այս մասին աւելի ընդարձակ ու մանրամասն պատմական տեսութիւն մը ընելու կնոջ նկատմամբ, յուսալով որ հետաքրքրութեամբ պիտի կարդացուի մեր ընթերցողներուն, եւ մանաւանդ, ընթերցողուհիներուն կողմէ։

Դարերու ընթացքին մէջ բարքերն ու օրէնքները անհամար կերպարանափոխութիւն կրած են եւ, կամաց կամաց, կինը ամենէն անարգ գերութենէն բարձրացուցած են մինչեւ երկիմարդու հաւասար աստիճանի մը։

Ֆրանսական մեծ Յեղափոխութենէն առաջ երեք աւագ իրողութիւններ վճռական ազդեցութիւն ունեցած են կնոջ կացութեան բարելաւման մէջ, նախ՝ ընտանիքի կազմութիւնը, յետոյ պետութիւններու կազմութիւնը եւ՝ վերջապէս՝ քրիստոնէութեան հաստատումը։

Նախնական դարերու մէջ երբ ընտանիքը տակաւին գոյութիւն չունէր եւ այր ու կին անխտիր բարուց հետ յարաբերութիւններ կը մշակէին, կինը աւելի անկախ էր եւ հաւասար երկիմարդուն, քանզի ո եւ է կապով մը չէր ենթարկուած անոր իշխանութեան։ Կարելի է նոյնիսկ ըսել թէ անոր վրայ առաւելութիւն մը ունէր, քանի որ զաւակները իրեն կը պատկանէին եւ սերունդը կիներու անունով կը ճանչցուէր, ինչպէս նոյն բանը այժմ կ՚երեւայ մէկ քանի վայրենի ցեղերու մէջ։

Երբ ընտանիքը կազմուեցաւ, կնոջ վիճակը կատարեալ կերպարանափոխութիւն մը կրեց։ Ընտանիք կազմելով, կինը հրաժարեցաւ իր անկախութենէն, բայց ի փոխարէն բարոյական արժանապատուութիւն մը ստացաւ զոր մինչեւ այն ատեն չունէր։

Այդ նախնական շրջանին ընտանիքի պետին՝ հօր՝ իշխանութիւնը բացարձակ էր։ Հանրային իշխանութիւնը, պետութիւնը, տակաւին կազմուած չըլլալով, ինքն էր միակ օրէնսդիրը, միակ դատաւորը, միակ քահանան, եւ կինները, տղաքը, գերիները միեւնոյն պայմաններուն ենթարկուած էին, քանզի ո եւ է իրաւունքի տէր չէին հանդէպ ընտանիքի պետին։ Ամուսինը իր կնոջ տէր կ՚ըլլար զայն ծախու առնելով. ամուսնութիւնը պարզապէս վաճառում մըն էր եւ արժէքը կը վճարուէր աղջկան հօրը։ Էրիկը ծախու առած ըլլալով իր կինը, կրնար իր կարգին զայն ուրիշի մը ծախել. բայց առաւել, կարող էր շատ մը կիներ գնել։ Այրերու բացարձակ իշխանութիւնը բնականաբար յառաջ պիտի բերէր բազմակնութեան սովորութիւնը։ Այս է պատճառ որ բազմակնութիւնը ընդհանուր սովորութիւն մըն էր նախնական ընկերութիւններու մէջ։

Երբ հետզհետէ պետութիւններ սկսան կազմուիլ, կնոջ վիճակը մեծ փոփոխութիւն մը չկրեց եւ մնաց նոյն ստրկական պայմաններուն մէջ։

Նոյնիսկ հին Յունաստանի մէջ, ուր ամէնէն առաջ քաղաքացիական ազատութիւնը հաստատուեցաւ, կիները մնացին ստոր դիրքի մը մէջ։ Յունաստանի կան քաղաքներուն մէջ ուր բոլոր հանրային ու անհատական խնդիրները ժողովրդին առջեւ վճռութեան կը դրուէին, երկիմարդն իր բոլոր կեանքը հրապարակներու վրայ կ՚անցընէր։ Ընդհակառակը՝ կինը չէր կրնար դուրս ելլել եւ կանանոցին մէջ անկիւնը նետուած կը մնար, ուր շատ մօտ ազգականները միայն կրնային մտնել։ Յոյն կինը խիստ հազուադիւտ պարագաներու մէջ եւ օրէնքով սահմանուած կանոններու համեմատ դուրս կրնար ելլել իր տունէն։

Յոյները փոյթ չէին տաներ կիներու կրթութեան եւ անոնք կ՚ապրէին ու կը մեռնէին կանանոցներու մէջ, միմիայն ծննդաբերութեան ծառայելով։ Իրեն կը սորվեցնէին միայն «չխօսիլ, չլսել, կարելի եղածին չափ քիչ տեսնել»։ Իր մեծագոյն առաքինութիւնն ու արժանիքն էր տունը մնալ, տան գործերը կատարել, իր ծնողքին ու ամուսնին հնազանդիլ։ Աղջկան մը համար բաւ էր երգել եւ պարել գիտնալ, որպէսզի կարող ըլլար կրօնական հանդէսներու մասնակցիլ ատեն ատեն։

Յոյները բնականէն անկարող կը համարէին կինը. «Գերին կամք չունի, կ՚ըսէ Արիստոտ, տղան ունի բայց անկատար է. կինը ունի բայց անզօր է»։

Յունաստանի մէջ կինը իր ամբողջ կեանքին մէջ խնամակալի մը իշխանութեան ենթարկուած՝ բոլորովին կրաւորական վիճակ մը ունէր։ Նոյնիսկ ամուսինի մը ընտրութիւնը խնամակալին կամքովը կ՚ըլլար։

Բայց պէտք չէ յունական կանանոցը նոյնացնել հարեմի հետ կամ յոյն կնոջ վիճակը հնդկուհիներուն կամ հրէուհիներուն վիճակին հետ։ Յունաստան կնոջ անկարողութիւնը հաստատած էր մանաւանդ իր շահուն համար։ Ասիկա տեսակ մը ապահովութիւն էր, ինչպէս որ մեր մէջ ունին անչափահաս որբերը։ Փոխանակ կնոջ անձնաւորութիւնը ջնջելու, ինչպէս է Արեւելքի մէջ, ընդհակառակը այդ կերպով զայն կը նուիրագործէր, անոր իրաւունքներուն ամբողջութիւնը երաշխաւորելով։ Օրէնքը թէեւ կինը խնամակալութեան մը տակ կը պահէր, սակայն միշտ անոր իրաւունքները եւ անձեռնմխելի ժառանգութիւնը կ՚ապահովէր։ Երկու կարեւոր իրողութիւններ, միակնութիւն ու օժիտը, ցոյց կուտան այն յառաջդիմութիւնը զոր կնոջ վիճակը ստացած է հին հելլէնական աշխարհի մէջ։

Անցնինք Հռոմ։ Հո՛ն կինը միայն տան մէջ փակուելով չէր գոհանար, այլ այրերուն չափ ինքն ալ կ՚աշխատէր. իրաւ է սակայն որ կնոջական գործերու կը պարապէր։ Տան հոգերէն զատ, կնոջ գլխաւոր աշխատանքն էր բուրդ մանել, իր ամուսնոյն եւ տղոց, ինչպէս նաեւ իր զգեստները շինել. սակայն պարտականութիւն մըն էր նոյն իսկ ամենաբարձր ընտանիքներու համար։ Օգոստոս կայսրը ընդհանրապէս իր կնոջ, քրոջ եւ աղջիկներուն կարած լաթերը կը հագնէր։

Տանտիկինները ազատ ատեններնին կրնային դուրս ելլել, սակայն դէմքերնին քօղարկուած էր։ Մեծ ընտանիքներու պատկանող կիները հետերնին խումբ մը պահապաններ ունէին, որոնք կ՚արգիլէին ամբոխը իրենց մօտենալու։

Հռոմէական ամուսնութիւնը երեք աստիճանի կը բաժնուէր։ Առաջին աստիճանի ամուսնութիւնը, որ ամենէն սրբազանն էր, կնոջ երկիմարդու հաւասար իրաւունքներ կուտար։ Իր էրկան բոլոր ունեցածը կը ժառանգէր, եւ եթէ զաւակներ ունենար, անոնց հաւասար բաժին կ՚առնէր։ Երկրորդ աստիճանի ամուսնութիւն կը համարուէր երբ կին մը երկիմարդու մը հետ ամբողջ տարի մը կ՚ապրէր, առանց այդ միջոցին երեք գիշեր բացակայ մնալու։ Իսկ երրորդ աստիճանի ամուսնութիւնը հետեւեալ կերպով կը կատարուէր։

—Կի՛ն, կ՚ըսէր մարդը իր ապագայ ամուսնոյն, կ՚ուզե՞ս իմ ընտանիքիս մայրը ըլլալ։

—Կ՚ուզեմ, կը պատասխանէր կինը։

—Յետոյ, իր կարգին կը հարցնէր.

—Մա՛րդ, կ՚ուզե՞ս իմ ընտանիքիս հայրը ըլլալ։

—Կ՚ուզեմ։

Ու ամուսնութիւնը կատարուած կը համարուէր եւ կինը կ՚իյնար էրկանը իշխանութեան տակ։

Այսուհանդերձ Հռոմէացի կինը կը մասնակցէր հանրային կեանքին։ Օգոստոս կայսեր ատեն, թատրոնին մէջ իրենց յատուկ տեղը ունէին։ Մէկ քանի քննադատներ սխալմամբ կարծեցին թէ կիներուն թատերական ներկայացումներու ներկայ գտնուելու թոյլտուութիւնը Օգոստոս կայսր օրով եղած է, բայց այդ կարծիքը բոլորովին անհիմն կը թուի, քանի որ Պլաւտոս կը գրէ յառաջաբանի մը մէջ, Օգոստոսէն շատ առաջ. «Սնուցանողները պէտք է որ իրենց կաթնակեր երախաները տան մէջ խնամեն փոխանակ թատրոն բերելու։ Այս կերպով տղաքը չեն նեղուիր եւ ձիերու պէս չեն պոռար, կիները առանց աղմուկի թո՛ղ դիտեն տեսարանը, նոյնպէս առանց աղմուկի խնդան եւ թո՛ղ մեղմեն իրենց ձայնը»։ Այս պատուէրները դուրս մինչեւ այսօր կրնանք տալ մեր կիներուն։ Ե. Օ.

"ՓԱՐԱՆՆԵՐԸ ԵՏ ՏՈՒԷՔ"

Խառն Ժողովը, ինչպէս կ՚երեւայ իր որոշմանց կարգին մէջ, կարեւոր եւ կտրուկ անօրինութիւն մը ըրեր է Երուսաղէմի հայոյական խնդիրներուն առթիւ, պաշտօնապէս պահանջելով Տ. Դէորգ Եպսկ. եւ Տ. Ղեւոնդ Վարդապետ Մաքսուտեանէ որ Ազգին վերադարձնեն այն գումարները՝ զորս իւրացուցած ըլլալնին հաստատուած է Ազգ. Ժողովոյ որոշումով։ Այն պարագային մէջ ուր յիշեալ երկու եկեղեցականները չի համակերպին Ազգ. Վարչութեան այս հրաւէրին, Զօհրապ էֆ. ի նախագահութեամբ փաստաբանական յանձնաժողով մը պիտի կազմուի, այդ գումարները դատական ճամբով գանձելու միջոցները խորհելու համար։

ՑԵՂԱՅԻՆ ԴԱՏ ՄԸ

Ցեղերու կռիւը.—Խոշոր դատ մը կեղծ փաստաթղթերու վրայ.— Պատմաբան մը խայտառակուած.— Զուլումի քաղաքականութեան դատապարտութիւնը։

Աւստրիացի անուանի պատմաբան Պ. Հայնրիխ Ֆրիտյունկ, որ կառավարութեան հետ մտերիմ յարաբերութիւններ կը մշակէ, այս տարի մարտ ամսուն Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէի մէջ յօդուած մը կը հրատարակէր ընդդէմ Ագրամի խորհրդարանին մէջ սերպախօսուած երեսփոխաններու դաշնակցութեան։ Այդ յօդուածին մէջ, Տիէթին (Խրուաթիոյ Խորհրդարան) անդամները կ՚ամբաստանուէին Սերպիոյէն դրամ առնելով եւ սերպ կառավարութեան հրամանին համեմատ շարժելնուն համար, աւելցնելով նաեւ որ խօսուած թերթերը աղքատիկ կը գտնուին Պելկրատի Դահլիճին քոնթրոլին տակ։ Ասկէ զատ, Պ. Ֆրիտյունկ կը գրուատէր Խրուաթիոյ կուսակցական պառոն Րաուխը՝ «սերպախօսուած համաձայնութիւնը իր հիմէն քայքայելու եւ սերպ կառավարութեան գործակալներուն դաւադրութիւնը խափանելու» մտօք իր ձեռք առած միջոցներուն համար, յայտնելով թէ սերպ կառավարութիւնը տարեկան 1,250,000 ֆր. կը ծախսէ իր գաղտնի գործակալութիւններուն համար եւ թէ մէկ տարուան մէջ 5000 ֆր. տուած է Պ. Սուբիլոյ՝ պետ սերպախօսուած դաշնակցութեան։

Ասոր վրայ, ամբաստանուած երեսփոխանները դատ կը բանան Պ. Ֆրիտյունկի դէմ։ Դատավարութիւնը սկսած թէ չէ, հետեւեալ միջադէպը կը պատահի։ Մինչ Պ. Ֆրիտյունկ ամբաստանած էր Պ. Սուբիլոն իբրեւ կաշառուած Սերպիայէն, վկայ մը, աւստրիացի կառավարական պաշտօնատար, կը յայտարարէ թէ ինք, աւստրիական կառավարութեան հաշուոյն, 200 ֆր. տուած է Սուբիլոյին որ ասիկա ուրիշ ալ դրամ ստացած է։ Պ. Սուբիլո կը բողոքէ, բայց այս վկայութիւնները այնքան գէշ կ՚ազդեն, որ կը ստիպուի հրաժարիլ իր կուսակցութենէն եւ ետ կ՚առնէ Պ. Ֆրիտյունկի դէմ իր բողոքը։ Դատը կը շարունակուի սակայն, որովհետեւ ուրիշ բողոքողներ ալ կան եւ պատահած միջադէպը հետեւանք է ինքնին լուծելի։

Պ. Ֆրիտյունկ ամբաստանած էր

Սլովենմի ժուկ սերը կրթական ընկերութիւնը՝ իբրեւ ընտրութեան հնոց մը, բաժ էր թէ այդ ընկերութեան նախագահը Պ. Մարքովիչ 1908 նոյեմ. 2ին և 3ին նախագահած էր ժողովի նիստերը, որոնց ատենագրութիւնները երեւան կը հանէր։ Արդ ; Պ. Մարքովիչ վկայութեան կը կոչուի և անմիջապէս կը յայտարարէ թէ այդ ատենագրութիւնները կեղծ են։ Կ'ապացուցանէ թէ նոյ. 2ին և 3ին Պերլին կը գտնուէր, ինչ որ Գերմանիոյ մէջ կատարուած քննութեամբ մը կը հաստատուի թէ ճիշդ է։

Դատավարութիւնը կը յետաձգուի։ Կը լսուի Պ. Սպալայքովիչ, Սերպիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան գիւանագետներէն, որ [illegible] վերագրած էր վկայելու Պ. Ֆրիտեանկի ամէնէն կարեւոր փաստաթուղթին մասին։ Այս փաստաթուղթն էր Պ. Սպալայքովիչի մէկ նամակը առ վարչապետ Պ. Բոյիչ, որուն մէջ կը պատմուէր խօսակցութիւն մը զոր ունեցած էր իբրեւ թէ [illegible] Պ. Սպալայքովիչ [illegible] 1907 յունուար 4 թուականը, կը խօսի [illegible] Արտաքին [illegible] 1906 մայիսին, և 1907ի ընթացքին [illegible] Ցեսայ, ապացուցանելով կը կրէ թուական մը, թիւ 3027, մինչ 1907 յունվարին [illegible] 1040 թուահամարը արձանագրուած է։ Նոյնպէս, պաշտօնագիրը նոր տոմարի թուականը կը կրէ, մինչ Սերպիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան բոլոր գիրերը հին տոմարով թուագրուած են։ Փաստաթուղթին տարօրինակ է, նոյնպէս, «Տօքթօր Միլովանովիչ Սպալայքովիչ», մինչ անոր կը ստորագրէ «Տօքթօր Մ. Սպալայքովիչ»։ Անկէ զատ, վկան կ'ապացուցանէ թէ Պ. [illegible] [illegible] Պ. Սպալայքովիչ [illegible] գիւանագիտական [illegible] կը վերագրէ [illegible]։

Պ. Ֆրիտեանկ, վերջին փերթոզին ետք մը ըսելէ ետք, Պ. Պ. Մարքովիչի և Սպալայքովիչի յայտնութիւններուն [illegible] կը յայտարարէ թէ [illegible] իր [illegible] վրայ, որով դատախազներուն փաստաբանները կ'ամէ իր [illegible] Սպալայքովիչ, զոնէ կը վերջանայ, բայց ոչ խնդիրը։

Լրագիրները գրեթէ [illegible] Պ. Ֆրիտեանկ իր [illegible] պատասխանատուութիւնը փրկած կ'ըլլայ. բայց ո՞վ են, կը հարցնեն, այն մարդիկը որոնք այդ թղթերը իրեն հայթայթեցին։ Արպայթեր Զայթունկ ընկերվարական թերթը կը գրէ այս առթիւ. «Աւստրիոյ մէջ մանաւանդ [illegible] և Սերպիոյ դէմ մղուած ամբողջ պայքարը խայտառակ յիմարութիւն մը եղաւ։ Պ. Ֆրիտեանկ լոկ անձանօթ մըն է, որ քննական ոգիէ զուրկ գտնուած է, բայց ինչ անկում այս պայքարը վարողին՝ Պ. տ'Էրենթալի համար, որ խոստովանեցաւ թէ զեղծուած փաստաթուղթերու վրայ [illegible] և ծախու կեղծարարէ մը թակարդին ինկած է։ Այս գործին մէջ տեսանք դիւանագիտութեանց [illegible] խոհանոցը, զոր չտեսնել պիտի չկրնանք. Պ. տ'Էրենթալ, նոյնպէս։»

Այս խնդիրը որ [illegible] է իրեն [illegible] [illegible] [illegible]։

ՌՈՒՍԱՑԻԱՆ ՍՓՌԻՆ ՅՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ

Կայսր Նիկոլա Բ. չայնալը հասաւ երեքշաբթի, 15/28 Դեկտ.: Ցուցահանդէսը բացուեցաւ երէկ չորեքշաբթի, 16/29 Դեկտեմբեր՝ հրաւիրեալներուն համար։

Կազմակերպիչ յանձնախումբը պատիւ ունի ծանուցանել բոլոր անոնց որ Ռուսական Սփռին Ցուցահանդէսին համար հրաւիրագիր ընդունած են, թէ իրենց տոմսակին վրայ նշանակուած ժամերը հետեւեալ կերպով փոխուած են.

ԺԱՄԱՑՈՅՑԻ, ՇԱԲԱԹ եւ ԿԻՐԱԿԻ

Առաւօտեան ժամը 8էն 11 եւ կէս օրէն ետք ժամը 2էն 6 ։

Փողոցական 8էն 11ի, կէս օրէն մինչև 4 և 5էն 8ի ։

Երկուշաբթի օրերը ժամը 8էն 1 ։

Օսմանցի և օտար վաճառականներէն [illegible] ցուցահանդէսին [illegible] այցելելու համար, որպէս զի [illegible] [illegible] ծանօթութիւններ առնեն [illegible]։

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ԱՆԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ

Անցեալ չորեքշաբթի աւստրիական խորհրդարանը 74 ժամուան նիստ մը բրաւ։

Աւելորդ է այս արդիւնքը յատուկ [illegible] պատճառներուն մանրամասնութեանց մէջ մտնել։ Կը բաւէ գիտնալ որ Սլաւները, օրէնքի մը քուէարկութեան արգելք ըլլալու համար, որոշած էին անընդհատ խօսիլ և գիրքերու մոտքերին դրած ըլլալով այդ խափանարար ընթացքը վճռած էին, որոշած էին ամբողջ [illegible] չելլել և նիստը չվերջանալ մինչև [illegible]։

Այս երեք գիշերուան և երեք օրուան մրցումին խորհրդարանը անմէկ կերպարանք մը առաւ. զոր մարդ կ'ևերեւակայէ երբեմն, բայց [illegible] երեւակայութեան ալ գերազանցեց։

Գերման երեսփոխանները նախաձեռնած թէ՛ դահլիճին և թէ՛ ժողովին մէջ ձևացուն վիճակ մը կազմակերպեցին։ Իրենցմէ մէկ քանին դրամագործներու, ճաշարաններու և զանազան [illegible] սրահներուն մէջ կը քնանային, մինչ դեռ ամանք ալ ժողովին մէջ կը մնային։ Նախագահը և փոխ-նախագահները կարգաւ թիկնաթոռը կ'անցնէին։ Ամենայն ամէնէն ապաշն գործօն արդիւնաւորութիւն մը ցոյց տուաւ։ Այս միջոցին [illegible] [illegible] [illegible] կոտրուեցան, որոնց մեծ գիտաւորութիւնն էր կարելի եղածին չափ երկար ատեն զբաղեցնել ժողովը։ [illegible]

Ասոր համար այս պարոնները յատուկ հնարամտութիւն մը ցոյց տուին։ Երեսուներեքօրեայ [illegible] առաջարկներ ներկայացուցին, որոնց իւրաքանչիւրը անմիջական վիճաբանութիւն կը պահանջէր, և որովհետեւ իւրենցմէ ամէն յօդուածի մասին առաջարկութեան մը վրայ առանձին ժամ խօսիլ անհնարին, կը հարկադրէր, որ այս կատակ երկու [illegible] գիշեր [illegible] չուրանալով, նորէն չափազանց վերջանալու, քանի որ իրենց ճարտասանութեան պաշարը կը սպառէր, նոյնիսկ երբ [illegible] չարունակելու։

Անոնցմէ մէկը, Պ. Բօժլար [illegible] արժանիք է յատուկ յիշատակութեան արժանացուելու. կէս օրէն մէկ ժամ առաջ սկսելով՝ մինչև կէս գիշեր երկու ժամ անցած խօսեցաւ Բրանկայի մէջ անսովոր [illegible] վարժութեան մը ցուցնելու համար։ Պ. Բօժլար չափ վարպետութեամբ գործեց և պատշաճութեան մէջ կը սահմանափակուի [illegible] կարդալու [illegible]։ [illegible] հանելու համար թէ անսովոր [illegible] վարժութեան մը [illegible] խօսքեր կրնան խօսիլ։ Ատենադպիրները մեծ հոգ կը տանէին չի յօգնելու։ Ցած ձայնով կը խօսէր, երբեմն մը որ փորձէ առեղ ձայնը չի յոգնեցնելու։ Ըստ ձեւին չէին լսուեր, և առանց ընելու որ ոչ ալ կը գտնէին ասիկէ։

Իր քարեկամները ապագայի մասին մտածելով մը կ'օգնէին անոր։ Որպէսզի կարենայ քիչ մը հանգիստ առնել, անդադար անոր խօսքը կ'ընդմիջէին, արտասուող և նիւթին հետ ոչ է անկապ [illegible] հարցումներ ուղղելով անոր։ Երբեմն ալ երկարատեւ ծափահարութիւն մը անոր խօսքը կ'ընդհատէր։ Իրողութիւնը սա է որ կը ծափահարէին առանց գիտնալու թէ ինչու։ Եւ այս յաջողութիւնները չունէին ամենևին մէջ կասեցնելու բանի։

Ամէն ինչ կատարելապէս լաւ կարգադրուած էր որպէսզի Պ. Բօժլար անխոնջ մնայ բեմին վրայ։ Կէս գիշերէն մէկ ժամ առաջ —ըսել է տասը ժամ խօսելէ ետքը,— նախագահը, որ թիկնաթոռին վրայ կը մրափէր, ուրախութեամբ ամէնէն վեր ցատքեց։ Պ. Բօժլար ըսեր էր և այս լաւութիւնը նախագահը արթնցուցեր էր, ինչպէս որ երբ կատարուեցաւ մը կ'ենայ, քնացող ճամբորդները կ'արթննան։

—Կարծեմ ճառերնիդ աւարտեցաք, Պ. Բօժլար, մրմնջեց, վարանոտ ձայնով մը։

—Միայն վերջաբանը միայ, պատասխանեց ճառախօսը անդրդուելի։

Եւ ճառը վերսկսաւ, մինչ ձեռ նախագահը նորէն կ'ընկղմէր իր թիկնաթոռին մէջ և կը վերսկսէր քնանալ։

***

Աւստրիոյ անդամը չէ որ աւստրիական խորհրդարանը ցոյց կու տայ թէ ինչ խորհրդարանական կրթութիւնը բոլորովին եղական կերպով մը կ'ըմբռնէ։ Քանի մը տարի առաջ այդ խորհրդարանին մէջ տեղի ունեցան շատ աւելի բուռն տեսքեր, որոնք կ'ապացուցանեն թէ Աւստրիոյ երեսփոխանները մ'ըքան յամառութեան, նոյնքան ալ խմբակցութեան ընդունակ են։

Վիեննա գտնուեցաւ Խորհրդարանի գոյնած էի, կարծելով թէ սովորական նիստ մը ներկայ պիտի գտնուիմ։ Արդարև վիճաբանութիւնները երկու ժամ կատարեալ հանդարտութեամբ անցան։ Ցեսայ, յանկարծ, Աւստրիա-Հունգարիոյ քաղաքական կեանքը ո՛րչափ խառնակ պատահող աղմուկն մի-

բաժանումներէն մէկուն մասին՝ մտքի փոխանակութիւն մը կ'ըլլար։ Յանկարծ ժամ և ամբողջ քանի մը օր անդորր կացութեամբ շարունակեց։

Քանի մը անգամ նախագահն զբօսեցուցին վրայ յարձակեցան։ Զանգակը ամէն փշրուեցան, չափէն շատ օր եղաւ։ Ձեռք վերցնել կարգադրութիւնը, որ բոլոր կուսակցութեանց գլխաւորներն եղած էին, առաջարկեց և նախագահը նստարանին մէջ նստելով փաստերը կը զօրացնէին։ Ընկերվարականներն կը պատկառանք զանազան կուսակցութեանց խմբակներ նստած այլազան մտքերը ըրին։ Ամբողջ կենդանիներու չարքը կար անոնց մէջ։

Երբեմն աւելի անձնական անհամաձայնութիւններ այս ընթացքի նախաձեռնութեան ներքև համար կը չեղեալէն և երեսփոխանները իրարու երեսին կը զարնէին իրենց փոխանցած գրուած թերթերը։ Անոնք որ կ'երթէին խօսելու, անոնք որ ուրիշ համոզմունքներու հակառակ կ'ըլլային, մասնաւորապէս առաւելապէս կը դառնային իրենց պաշտօնակիցներու յարձակումներուն։ Մեծամասնական մասին տրամադրութիւնները առանց քաղաքականի, կենսագիրները առանց [illegible] պահանջեցին։ Իսկ փոքրամասները գետինը կը լեցնէին [illegible] անոնք խուսափելու [illegible] [illegible] [illegible]։

Այս երեք օրը աւստրիական Խորհրդարանը պատերազմի ճակատի նշանակութիւն մը դարձաւ, և իւրաքանչիւր կուսակցութիւն իր դիրքերուն վրայ քնացաւ։

Պէտք է նկատել որ, իրաւ է թէ ամէն խորհրդարան ալ իր [illegible] թեան ժամերը ունեցած է, բայց գերմանական, ֆրանսական խորհրդարանները միշտ նշանաւոր եղած են այս մասին իրենց ծայրայեղութիւններով։ Աւստրիոյ և իր ազգային վէճերուն վրայ կը խօսէինք։ Եօթը տարի առաջ գերմանական Ռայխստագին մէջ ալ, չէ թէ քաղաքական, այլ տնտեսական վիճաբանութեան մը առթիւ, այն է մաքսային սակերուն վիճաբանութիւնը, նման տեսարաններ տեղի ունեցան։

Իրաւ է մաքէն կ'ոնցնէր որ գարիի սակերուն ստանձնումը այնպիսի մրցումներ պիտի յարուցանէր։ Հոն ալ գիշեր և գիշերներ, դիւանին վրայ յարձակեցան, զանգակները ու կոզմերը տակնուվրայ ըրին։ Աւստրիոյ պարզապէս մէկ Ֆրանսայի մէջ տեղի ունեցած միջադէպերը աւելի կ'իրենց և մարդ կը փորձուի գրեթէ զովել չափաւորութիւնը այն պատմութեան երեսփոխաններուն որ, առանց կ'ուղէր խօսքը գիրք մը նուէր ներքին գործոց նախարարին գլխուն։

Ա՛լ աւելին կայ. պէտք է դրուատել չափաւորութիւնը ազնիւ այն նոնկլի նախարարին, որ կը բաւականանար սա հարցումը ուղղելով Գանլիսին նախագահին։

—Հապա ինչ՝ երկու ատոխտ գործոց ձեռ։

Ասոնք պարզ դիտաւորութիւններ են, որոնք գործադրութեան չեն կըրուած։ Աւստրիոյ և Գերմանիոյ աւելի առաջ կ'երթան և գործադրութեան ցնե խուսափիր։ Մենք միշտ ատ գաղափարը ունեցած ենք թէ Լատին ցեղերը դիւրագրգիռ են ու բուռն են, իսկ գերմանացիները լուրջ ու ծանրախոհ։ Եւ սակայն թէ՛ հոն և թէ՛ հոն խորհրդարանական անկարգութիւնները գիտակ մարդ կը փորձէ սորվեցնել այս վարկածին ճշմարտութիւնը։

(Բէրի Բաւիզիէ)

Ներքին Լուրեր

ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

ԵՊԱՐՔՈՍԸ ՀՐԱԺԱՐԱՑ

ՀԻԼՄԻ ՓԱՇԱՅԻ ՅԱՋՈՐԴԸ

Նախարարական տագնապը, ինչպէս քանի օրէ ի վեր կ'ըսուէր, վերջապէս ծագեցաւ։ Հիւսէյին Հիլմի փաշա հրաժարեցաւ եպարքոսութեան պաշտօնէն հետեւեալ պարագաներուն մէջ.— Ինչպէս յայտնի է, Տիգրիսի ու Եփրատի վրայ նաւագնացութեան վիճակութիւնը Լինչի ընկերութեան հետ հօրհելու գործը Պաղտատի մէջ ժողովրդեան միտքերը գրգռած և վերջին օրերս աւելի մեծ համեմատութիւններ առած էր։ Կառավարութիւնը պահ մը խորհեցաւ պաշարման վիճակ հրատարակել Պաղտատի ու Պասրայի մէջ, սակայն անկարելի նկատուեցաւ աւելորդ կացութիւնը պահպանել։ Միւս կողմէ Պաղտատի և ամբողջ Միջագետքի ժողովուրդը, հեռագիրներ ուղղելով Բ. Դրան ու Խորհրդարանին, կը բողոքէին այն որոշման դէմ զոր կառավարութիւնը տալու վրայ էր Լինչի գործին համար։ Բոլոր այդ հեռագիրները խոր տպաւորութիւն գործեցին մէջբերուածներուն վրայ։ Այդ պատճառով էր որ անցեալ չորեքշաբթի օր, Օսմ. Մ. ու Յ. կուսակցութեան մէկ գումարումին մէջ որոշուեցաւ Եպարքոսին հրաժարականը պահանջել։ Այդ որոշումը նորոգուելու տեղի ունեցած գումարումի մը մէջ և նոյն կուսակցութեան պետ ու Մէնթէշէի մէջ առաւ Մէնթէշէի երեսփոխան Հիլմի փաշայի։ Այդ ատեն կառավարութիւնը չատ երկար տեւեց։ Մտքիդ ալ բոլոր Եպարքոսին թէ կուսակցութեան առած որոշումը անդառնալի էր։ Այդ անկեղծութեան ակիզբները ներկայ էր նաև Կ. Պոլսոյ մեբուսը Զօհրապ էֆ.։ Առաջի առաւօտ Հիլմի փաշա սովորականէն աւելի կանուխ կայա. պալատ գնաց և բախտին Սուլթանին ներկայանալով, կացութեան վրայ տեղեկութիւն հաղորդեց։ Կէսօրէն ետքը Հիլմի փաշա նախագահեց նախարարաց Խորհուրդին արտասովոր նիստին։ Շէյխ-իւլ-Իսլամը և պատերազմական ու ծովային նախարարները կարծիք յայտնեցին թէ պէտք է հրաժարիլ։ Նախարարաց Խորհուրդէն ետքը, իրիկուան ժամը 12ը անցած, Մէջլիսեան ժողովին նախագահ Ահմէտ Րիզա պէյ Բ. Դուռը հրաւիրուեցաւ։ Եպարքոսին և ներքին ու արտաքին գործոց նախարարներուն հետ խորհրդակցեցաւ ժամէ մը աւելի։ Այդ խորհրդակցութենէն ետքը Հիլմի փաշա հրաժարելու անձնական վճռականութեան հետեւեցաւ. ուստի ժամ 2ին մօտ կայա. պալատ գնաց իր հրաժարականը մատուցանելու Սուլթանին։ Այդ միջոցին բացակայ էր պալատան առաջին քարտուղար Ալի Ճևատ պէյ, որ խոհուրդին հրաւիրուեցաւ։ Ալի Ճևատ պէյ ժամանեց եպարքոսին հրաժարականը մատոյց Սուլթանին, որ գնահատելով Հիլմի փաշայի մատուցած ծառայութիւնները, զանց յայտնեց անոր հրաժարականը ընդունելու համար։ Հիլմի փաշա սակայն իր բռնադատեց Վեհափառին, ուր ոչ ոք ընդունեց։ Սուլթանին կողմէ սիրալիր որոշում մը կայ թէ տակաւին յայտնի չէ, բայց հաւանական է որ ընդունի Հիլմի փաշայի հրաժարականը, անձնական պատճառներու հետեւանք ըլլալուն համար։

—Եպարքոսին հրաժարման լուրը հեռագրով հաղորդուեցաւ եւրոպական նախարար Ճավիտ պէյին, որ Անկարա կը գտնուի։

—Օսմ. Մ. ու Յ. կուսակցութիւնը ընդարձակ հեռագիրներ փոխանակեց Հասմի Օսմ. գեսպան Հաքքը պէյի հետ, որուն առաջարկուեցաւ Եպարքոսութեան պաշտօնը։ Կ'ըսուի թէ Հաքքը պէյ, վերջապէս ընդունած է Եպարքոսութեան պաշտօնը։

*** ՍԱԻԻ ՓԱՇԱՆ նախարարութեան հրաժարականին նկատմամբ հետեւեալը հրատարակած է.

«Ուշ ատեն մեր ստացած տեղեկութեան նայելով, Դանլիսին հրաժարման խնդիրը նկատառութեան արժանացած է Նախարարաց Խորհուրդին մէջ։ Եպարքոսը երէկ (անցեալ օրը) յայտարարեց մեր խմբագիրներէն մէկին թէ վերջնականապէս որոշած է հրաժարիլ և Սուլթանին հետ տեսակցելով իր հրաժարականը պիտի մատուցանէ։ Այդ կերպով տեղեկութիւն կը գտնեն մէկ քանի օրէ ի վեր եղած զրոյցները։ Դադրոց հրաժարման պատճառներուն, Դանլիսին տալու տեղեկութեանց նայելով, Դանլիսին և Օսմ. Մ. ու Յ. կուսակցութեան միջեւ կատարեալ համաձայնութիւն մը չկար Հիւսէյին Հիլմի փաշայի ընդհանուր քաղաքականութեան կիրառումին նկատմամբ։ Սուլթանը երբ ընդունի Դանլիսին հրաժարականը, հաւանական է որ խորհրդակցի Ծերակոյտին ու Մէջլիսական ժողովին նախագահներուն և կուսակցութեանց պետերուն հետ։ Ցաւալի է որ այս տագնապը չսպասուած ժամանակ պայթեցաւ։ Այսպէս Դանլիսին եպարքոսին հրաժարականը արգելք մը չէ որ մինչև իր յաջորդին անուանումը շարունակէ վարել գործերը։»

*** Միւս կողմէ Օսմ. Պործակալութիւնն ալ հետեւեալ զեկոյցը հաղորդած է.

«Դրօշմը հաստատել տալու 14/27ին մեր հրատարակած տեղեկութիւնը նոր խորհրդական աղբիւրներէ նկատմամբ զոր կարելի է ծագած նկատել։ Երէկ իրիկուան Բ. Դրան մէջ Նախարարաց Խորհուրդ մը գումարուեցաւ, ուրկէ ետքը Մէջլիսական ժողովին նախագահ Ահմէտ Րիզա պէյ այցելեց Եպարքոսին և Հիլմի փաշայի. ներկայ էր նաև ներքին գործոց նախարար Թալէաթ պէյ։ Երկուքն ալ Հիլմի փաշա Տօլմա Պաղչէի պալատը գնաց իր հրաժարականը մատուցանելու Սուլթանին։ Որովհետեւ այդ հրաժարականը քանի օրէ ի վեր նախատեսուած էր, Օսմ. Մ. ու Յ. կուսակցութեան Կ. Պոլսոյ կեդրոնական Քաղաքին ներկայացուցիչները, Պոլսոյ ռամիկներուն, Սելանիկի և Մանասթրի զօրքին, նախարարական կացութեան մասին տեղեկութիւններ տալու այդ երկու քաղաքներու Բակրովչէներուն։ Միւս կողմէ կ'ըսուի թէ հաւանական է թէ ներքին ու արտաքին գործոց նախարարները պիտի մնան իրենց պաշտօնին մէջ։ Խորհրդարանական չորս [illegible] մէջ Օսմ. Մ. ու Յ. կուսակցութեան մէկ գումարում մը կատարուեցաւ պաշտօնական կացութեան մասին։ Կ'ըսուի թէ Գանլիսին կարծիքով նոր անուանելի եպարքոսին [illegible] [illegible] կը դնէ։ Կ'ըսուի թէ Հաքքը պէյ Եպարքոս անուանուելու պիտի ըլլայ, ինչ որ ընդունելի չէ։

*** Կ'ըսուի թէ Շէյխ-իւլ-Իսլամ Սահիպ Մոլլա պէյ ալ կ'ուզէ ժամանակ մը հանգչիլ։

*** Հիւսէյին Հիլմի փաշա իր հրաժարականը ընդունուելէն ետքը, մտադիր է Եւրոպա ուղևորիլ։

*** Զրոյցի մը նայելով Թալէաթ ու Ճավիտ պէյերէն զատ, դատական և երկու կամ երեք ուրիշ նախարարներ ալ պիտի շարունակեն իրենց պաշտօնը։

*** Օսմ. Մ. ու Յ. կուսակցութիւնը, աւելի օրը Խորհրդարանին մէկ սրահին մէջ արտասովոր գումարում մը ունեցաւ Մէջլիսի նախագահութեամբ։ Նիստը, որ չափ յաղթական էր, մէկ քանի ժամ տեւեց։ Մէկ քանի անդամներ խօսեցան և վերջապէս որոշուեցաւ ընդունիլ Եպարքոսին հրաժարականը։

*** Վերջին լուրի մը նայելով Սուլթանը, ընդունած է Հիւսէյին Հիլմի փաշայի հրաժարականը Եպարքոսութենէ։

*** Հաքքը պէյի հեռագրով պիտի ծանուցուի որ Հռոմէն ճամբայ ելլէ դէպի Կ. Պոլիս։ Օսմ. Մ. ու Յ. կուսակցութեան անդամներուն հաղորդումի նայելով Հաքքը պէյի ընտրութեան պաշտօնը յանձնուի Հաքքը պէյի։

*** Հռոմէն օսմ. դեսպան Թէվֆիք փաշայի համար կ'ըսուի թէ անոր կամքին անցնելով պիտի գտնուի նոր Դանլիսին մէջ. սակայն յայտնի չէ թէ նախարարական ո՛ր պաշտօնին պիտի ընդունի։

*** Նոր Դանլիսին քաղաքականութիւնը կ'ըսուի թէ վերջնագիրները, բացակայութեամբ պիտի չփոխուի։ Հաւանական է որ Դանլիսը շարունակէ իր նախորդին արտաքին քաղաքականութիւնը։ Ներքին խնդիրներն ալ գտնուող զանազան տեսակները կը պատկանին։ Բոլոր անդամները Մէջլիսական ժողովին մեծամասնութեան պատիժն Օսմ. Մ. ու Յ. կուսակցութեան հնդկահայեցող գեղեցկագոյն հանգամանք մը պիտի լուծէ ներկայ այդ խնդիրներուն լուծման մէջ։ Հաքքը պէյ ալ արդէն նոյն կուսակցութեան կը վերաբերի, որով այդ կուսակցութեան հետ կատարել եղած, պէտք եղած աւելորդութիւնը պիտի տայ գործնական։ Տամփիք Թէֆիքը կը յարգէ թէ ներքին ներկայացուցիչները և փաշա հաստատուելու պէտք է որ իր պաշտօնակիցներուն հետ ալ համաձայն մէջ ըլլայ։ Հետեւաբար Եպարքոսութեան պաշտօնին համար ներկայացուելով պիտի նորէն բացուի մէկ քանի նոր պաշտօնակիցներ գտնել իրեն։

*** Եպարքոսութեան պաշտօնին համար Ֆէրիտ պաշա Թէվֆիք փաշա, ներքին գործոց նախարար նախարար Թէֆիք փաշա և Քեամիլ փաշա ալ ընտրելի կը նկատուին։ Կ'ըսուի թէ պատերազմական ու հանրօգուտ շինութեանց նախարարներն ալ պիտի շարունակեն իրենց պաշտօնը։

*** Վերջին լուրի մը նայելով Հաքքը պէյ ընտրելի է Եպարքոսութեան պաշտօնը և Կ. Պոլիս կուգայ։ Կ'ըսուի թէ Րիֆաաթ փաշա ու Հալաճեան էֆ. նոր Դանլիսին մէջ պիտի չգտնուին։ Րիֆաաթ փաշա Հասմի կամ Լոնտոնի դեսպան պիտի կարգուի, իսկ Հալաճեան էֆ. մէջլիսի պաշտօնը պիտի չանցնի։ Կ'ըսուի թէ եւէ Նաժիպ փաշա քաղաքի Եւրոպի գեսպանութեան պաշտօնէն։

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՂՏԱՏԻ ՄԷՋ.

Սաչէն օրը լրացայ կար թէ Լինչի խնդրոյն առաջ բերած գրգռութիւնները Պաղտատի մէջ նորէն միջադէպերու պատճառ եղած են, որոնց առաջինին վրայ ստուգուած տեղեկութիւն չկայ։ Այդ միջադէպերուն հետեւանքն էր որ նախարարաց Խորհուրդը, աւելի օրը, արտասովոր գումարում մը ունեցաւ և Պաղտատէն ստացուած հեռագիրները կարդալով երկար խորհրդակցութիւններ կատարեց։

ԽԱԼԱՄ ՏԻԿԻՆՆԵՐԸ.

Դարաւորելով Սուլթանին ներկայացած միջոցին, վախճանեալ Միտհատ փաշայի այրին կայս. պալատին մեծաւորութեան արժանացաւ։

ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ

կազմակերպութեան նոր օրէնսդիրին քննութիւնը այս շաբթու պիտի աւարտի պետական խորհուրդին մէջ։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ.—

Աթէնքի նախանդին մէջ Պ. Բոմպերդոնի վրայ յարձակող անդամներէն երկու զինուորներու մահուան դատավճիռ արձակուած ըլլալուն համար, հեղինակ դեսպանը դիմումներ ըրած էր Բ. Դրան։ Արտաքին և արտաքին գործոց նախարարը պատասխանած էին թէ Բ. Դրան մէջ կառավարութեան քննութիւնները կատարուած յանձնաժողով մը որոշումը նկատած էր այդ դատավճիռը, և նոյն փակ այս խոզախմութեան պէտքով թէ դատապարտեալները, օրինաւոր պայմանա-

ժամէ մը մէջ, գինուորական ատեանին ձեռնհասութեան մասին խնդիր յարուցած չէին։ Հելլէն դեսպան Պ. Կրիպարիս, այդ յայտարարութեանց հակառակ, ըսած է թէ ինք միշտ ապօրէն կը նկատէ այդ դատապարտութիւնները, քանի որ հաստատուած չէ թէ զինուորական ատեանները իրաւունք ունին մահուան դատապարտելու օտար հպատակներ։

ՕՏԱՐ ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆՑ

թարգմանները մօտերս պիտի գումարուին նոր խորհրդակցութիւն կատարելու զինուորական ատեաններու կողմէ օտար հպատակներու մասին տրուած վճիռներուն նկատմամբ։

ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ

շինութեանց նախարարութեան կողմէ գրկուած ճարտարագէտները պատրաստեցին իրենց տեղեկագիրը Էնկիւրիի և Սըվասի միջեւ երկաթուղի մը շինելու ծրագրին նկատմամբ։ Այդ տեղեկագիրը և յատակագծերը մատուցուող յանձնաժողովի մը պիտի յղուին՝ յանձնաժողովին անոնց պատրաստելու համար։

—Նոյն նախարարութիւնը ապիլ ամսուն ճարտարագէտներ պիտի ղրկէ՝ նախնական քննութիւններ կատարելու Մանասթըրի, Եանեայի ու Ալպանիայի միջեւ շինուելիք երկաթուղիի մը, որուն համար մենաշնորհ խնդրուած է։

—Արեւելեան երկաթուղիներու ընկերութիւնը, արտօնութիւն խնդրեց Մուրատլըի կայարանէն մինչև Ռոտոսթօ երկաթուղիի ճիւղ մը և այդ քաղաքին անջրպետ նաւահանգիստ մը շինելու համար։ Անատոլուի ընկերութիւնը այդ կերպով պիտի կրնայ Մարմարայի մէկ նաւահանգստէն Ռոտոսթօ փոխադրել, անանց պէտք ունենալու նաւահանգիստի մենաշնորհները Բ. Չօրլուէն կամ (Իսթիփէ) առաջամտերբերուն ալ պիտի կրնան Ռոտոսթոյի ճամբով փոխադրել, փոխանակ Կ. Պոլսէն անցնելու, որով թէ՛ ժամանակէն և թէ՛ ծախքերէն պիտի շահուի։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ

նախարարութիւնը գրեց նահանգներու ելմտական պաշտօնէութիւններուն, որ մենաշնորհեան տուրքերու նկատմամբ, դէպքին հասոյթներու գանձման և անոնց յանձնման մասին։

—Ելմտական նախարարը, 1326ի պիւտճէն այսօր Խորհրդարանին ներկայացուցած, ճառ մը պիտի խօսի հաշուեյթերու յանձնման վրայ։

ՏԱՐՏԱՆԵԼԷՆ

աւելի օրուան Թուրք ... լոյսերը հեռագրեցին.— Ռուսաց Պետական Եռապետական Տօդակայլին հրամանատարութեան տակ, առաւօտ Տարտանէլ ժամանեցին։ Այդ մարտանաւերն են Պոկաթիր յածանաւորը, ուր կը գտնուի Միխայիլ մեծ դուքսին մայրինը և մեծ դուքսին զաւակը՝ Նիքոլա Միխայիլովիչ մեծ դուքսը։ Նաև Տիանա ու Օրօրա յածանաւորները։ Տարտանէլի բերդերէն քանի մէկ քնդանօթ արձակելով ողջունեցին ռուս մարտանաւերը։ Քիչ վերջը Ժամանեց Զաֆրոնեց պատ նաւորմակը, որ կը գտնուէր Կ. Պոլսոյ ռուս դեսպանը մէկ քանի պաշտօնեաներով։ Տարտանէլի բերդերուն հրամանատար Շէւքէթ փաշա այցելութիւն տալու գնացին, որոնց հետ Պոկաթիր կրթեցին իր յառաջութիւնները յայտնեց Նիքոլա Միխայիլովիչ մեծ դուքսին։ Շէւքէթ փաշա մեկնելուն առթիւ ռուս մարտանաւերը քսանմէկ թնդանօթ արձակեց։ Ցեսայ, դեսպանը և ռուս ծովակալը, իրենց հետեւորդներով, փոխադարձ այցելութեան գացին Շէւքէթ փաշայի։ Իրիկուան մօտ Տիանա ու Օրօրա մեկնեցան Միջերկրական ծովը ուղղուելով։ Պոկաթիր ալ ռուս պահականաւին հետ ճամբայ ելաւ դէպի Կ. Պոլիս։

—Աստղանիշեան Լէյթֆի պէյ չոգենաւով դէպի Պոլատ [illegible] Պոկաթիր, որ երէկ Վոսփորէն անցաւ տանելով վախճանեալ մեծ դուքսին մարմինը։

ԲԱՐԱՑԻ

Օսմ. գեսպանը կը տեղեկագրէ Արտաքին գործոց նախարարութեան որ, Օսմ. կառավարութեան կողմէ Բարքիի «Լոլի Պէրսան» լրագրին դրկուած ծանուցումներ իրենց ողջմտութեան չեմպե շարժառիթ և գրուած են յիշեալ դպրոցին պարծանքի ցուցակին մէջ և 12 ուսանող ալ մասնաւոր կերպով հրատարակուած վճիռներ պահանջած են։ Անոնց անուններն են. Պէշաէթ, Թօղախեան, Դայարբ, Խալիպ, Շիրմէդ, Բեագիդ, Բերբլեքեան, Մահիր, Մուրադեան, Լէյթֆի Ահմէթ պէյի և Թէմուրտեկ։ Կ'ըսէին անոնցմէ երկու կողմէ պատրաստուած գրաւոր թեան մը կը տեղեկացնէ որ, նոյն հասարակութեան մասնաւոր մարմնոյն, մասնաւոր կերպով կանչած է Աւետօ Մէկմէտ Ալի, Սարդեան և Կէյիկեանի էֆենդիները և զանոնք չարժանացած են առ գանգատած են անոնց ալխատասիրութիւնը ավել ամէնէն մեծ վարձատրութիւնն է, ինչ որ ցոյց կու տայ թէ Օսմանցի ուսանողները ո՛ր աստիճան կրնան յանձնել իրենց աշխատասիրութեան չնորհիւ։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԵՆԱՇՆՈՐՀՆԵՐ.—

Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը քննեց

ֆրանսացի Պ. Լեմարի ծրագիրը Փառիզ-սայի մէջ ելեկտրական ... Պ. Պելէի մէջ մէկ միլիոն ոսկի դրամագլուխով ընկերութիւն մը հաստատելու, գործարկելէն ետքը տարեկան ... ալ դրամ փոխ առնելու համար։ Նոյն նախագահութեան ... խնդիրը ... Բ. Դրան։

—Սերէֆի մեղուած Ալեման պէյի ... տարածում մնացներդ արտեր Բրազիլիայի լիճը չորցնելու համար կայ։ Իրաւէն ալ ելաւ։ Այդ լճին տարածութիւնը 300,000 արտավարի չափ է։

—Թաղապետն ապարած մնացներդ արուեցաւ Սամսոնի մէջ Նահիբէի Միկալ Ղալիի ու Վասէղքի դաշտերը ոռոգելու համար Սաքարիա գետին ջուրերովը։

—Համբոզուն չինութեան պաշտօնարանին մէջ յանձնաժողովի մը քննութեան յանձնուեցաւ Պոլիսէն ... Պ. Ֆոնտանալի ծրագիրը Սամսոնի ու Սիվասի և Տրապիզոնի ու Էրզրումի միջեւ ուղեւոր եւ ապրանք փոխադրելու օթօմօպիլներու միջոցաւ։

ՎԻԵՆՆԱՅԻ սոմ. նախորդ դեսպան Մահմուտ Նէտիմ պէյի ամսական 5000 ղրուշ պիտի յատկացուի, իբրեւ անպաշտօն վիճակի թոշակ։

ԵԼԱՏԱԿԱՆ նախագահ Ֆաղիմ պէյի համար Թանզիմաթ կ'ըսուի թէ Սոֆիայի մէջ, թէեւ պաղ ընդունելութիւն մը գտեր է, սակայն Պելկրատի մէջ սիրալիր կերպով ընդունուեր է եւ Սերպիոյ Դահլիճը ջերմապէս մեծարեր է զայն։

ՄԻԼԱՄԼԸՐԸ վաղը պիտի կատարուի Տօլմա Պաղչէի մզկիթին մէջ։

ՊԱՏԱՆԻԻ ՄԸ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.— Պոլսոյ Ֆաթիհ թաղէն Մահմուտ անուն պատանի մը երկու ընկերներու հետ Բերա անցնելով հանրատուն մը գնացեր։ Մեկնած ատեն հաշուի ժամեր անցնելու վրայ էր, երկու ընկերները անոր պատիւը բռնաբարելէն։ Ոստիկանութիւնը քննութեան ձեռնարկեց։

ԱՃՈՒՆՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷՆ.— Փամփուշտի ... մէջ ... Զինուորական ... փախուստ տուած, վրայ ... աղջիկ ... Ոստիկանութիւնը ... զինուորը ... փրկեց։ ... բանտարկեցին։ Ճիւղ ... ձերբակալուեցան ... վարժարան ...

ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆՆԵՐԸ.— Ստացանք հետեւեալը.— Պ. Պ. Ռաֆֆի Թնկրեանի, Հրանդ Զօհրաբեանի և Յակոբ Համբարձումեանի ստորագրութեամբ ի գիմաց Բ. և բարձր. կարգերու իրաւաբանական ուսանողներուն Հայրենիք և Ժամանակ թերթերուն մէջ երեւցած բողոքագրին պարունակութիւնը մեր ամէնուս յօժարութեամբ խմբագրուած ըլլալուն կը ստորագրենք։

Գարեգին Հիւսէթ, Գէորգ Մարկոսեան, Լուսթիգ Գույումճեան, Ժիրայր Աղնուրեան, Մովսէս Դաւիթեան, Տիգրան Առաքելեան, Ռաֆֆի Փիլիբեան, Բերսէն Փողանձեան, Արամ Ծերմակեան, Արամ Տապագեան, Լեւոն Ժամկոչեան, Գէորգ Բարսեղեան, Միրաք Պարսեան, Հայկ Հանճեր, Հայկազուն Սարուխան, Պետրոս Տ. Անդրէասեան, Արմէն Հօպէոյեան, Յովսէփ Հէքիմեան։

ԳԱՒԱՌԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԵՒ ԼԵՐԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԳԼՈՒԽԸ.— Գիւմիւլճինի կուսակալը և Գ. զօրաբանակին հրամանատարը, Բ. Դրան մէկ հրամանին վրայ, մեղսակցութիւն ունեցին սահմանագլուխին Սեւ Լերան պաշտօնեաներէն սահմանագլուխին մասերը վերծելու նամանաւանդ մասին։ Պատասխանը ստացուն թէ սրտաբանականեր խնդիրը կարգադրելու համար է։

ԳԱՏԱԳԱՐՏՈՒԹԻՒՆ.— Կոյս. Իբրահիմ մը վանաբաղցից Միրալի զինուորական անձնանունին մը վճիռները որոնցմով Մահաւեի Ալեմի Թիւրքեն Արաբ Թէլիֆի սրին Թաւրոսի ու Պոլիսանը վաճառեցին Ֆաթիմէպեսը Տէրվիշ սրին Մուստաֆա անուններով տարածուն սահմանակիր ալխատութեան դատապարտուած են։ Նաեւ Տիլանը Թալէն Տէլթաղի Մահալի սրին Օսմանը երեք տարուան նոյն պատիժին։

ԽԱՐԲԵՐԴԷՆ կը հաղորդեն թէ Բեսիթեի Տէլէթեկէ գիւղէն Մահմուտ Ալի անուն անձնաւորը եւ ընկերները ձերբակալուեր են, եւ ասոնք Բեսիթեի շրջակայ հետաքր(իմ) իմանանաց բէն ասոնց յափշտակած անասունները և գոյքերը։

ՀԱՄԻՏԻՆ ՆՈՒԷՐԸ.— Սելանիկեն ստացուած լուրերու նայելով, Փուբարան Պօղոսեանի աւերը Համիտ կոյս ալեւոր ուներ է թագաժառանգական հիւանդանոցին և չորս ալ «Միրաստ Փոստ» անուն արհեստագործական վարժարանին։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻՆ առնուած նուաքրենք, Գ'Բուէ Լա Թիւրի, կոցուին-

Ծի կ'երեւի ցուց կուտան։ Այն միեւնոյն անձերը, որոնք Ցռնադ Պատրիարքարանին սեղանական քանի մը փոփոխութիւն դրուած էին, վերջերս դրուելը են Պատրիարքարանին կողմէ չեղուած նորանուզ չենք մը վարժապետ համար։ Օրթոտօքս Արաբները մատղեր են Լըկր, Ծնունդի տօներէն առաջ, զբաղել նոյն Պատրիարքարանին սեղանական մաշ չենքերը։

ԵՏԻՐՆԷԷՆ կը գրեն թէ տեղւոյն ֆրանսական հիւպատոս Պ. Թինէմ հինգշաբթի իրիկուն զաւակին հետ ատամնաբուժի հիւպատոսարանէն դուրս ելած ատեն, մարդ մը մօտեցեր է հայհոյելով։ Զաւակը վանսեր է զայն, բայց նորէն մօտեցեր է՝ խաշոր դաշոյն մը ձեռքին։ Հիւպատոսը ուղեր է չեզոքացնել, սակայն մարդը կը մօտենար։ Զաւակը խնդրեր է Պ. Թինէմէն որ զաւազանը իրեն տայ, բայց մերժեր է, վերջապէս զաւակը հիւպատոսին ձեռքէն խլելով զաւազանը մարդուն թեւին զարկեր և դաշոյնը վար ինկեր է։ Զարագործը ձերբակալուեր է։ 16էն 17 տարեկան է՝ վատ ու հին հագուստներով, ուր է թէ նոյն միջոցին ինքզինքին տէրը չէր։

ԾԻՐԱԿՈՅՑԸ

Ծիրակոյցը, անչի օրը, վերստին զբաղեցաւ Պոյրաճի պաշտօնէն հաները։ Նախորդ նիստին առնուած որոշումը վերահաստատելով առաւ։ Նախագահ Սէյիտ փաշա Ժողովին հարցուցին փոխճանճ մնալ Բուհէզ փաշային ընտանիքին չորհներ նրբութիւնները յուզարկաւորութեան միջոցին Ծիրակոյտին կողմէ ընծայուած պատիւներուն համար։ Բէքիր Աղիֆ փաշա առաջարկեց սոմ. արտաքսման պատուիրակին միջոցաւ Եգիպտացիներու շնորհակալութիւն յայտնել Խտիւ փաշային մահուան առթիւ ցոյց տրուած համակրութեան համար։ Կէլիս պէյ ըսաւ թէ տարբերութիւն մը չկայ Եգիպտացիներու և Օսմանցիներու միջեւ։ Սաիտ փաշա ալ ըսաւ թէ անշուշտ Եգիպտացիները չէին սպասեր շնորհակալութեան պաշտօնական յայտարարութեան մը համար, սակայն մերժել ալ չըլլար։ Քանի որ խնդիրը առաջարկ եղած է։ Երբեմն պէյ ըսաւ թէ Ծիրակոյտին կողմէ այդ տեսակ արարք մը հաղթական է... Վարչութեան։ Խնդիրը քուէի դրուելով Բէքիր Աղիֆ փաշայի առաջարկութիւնը մերժուեցաւ։ Ցետոյ կարդացուեցաւ Եպարքոսին մէկ գրութիւնը որ զինուորական պաշտօնեաներու վերակազմութեան յանձնաժողովին անդամակցող ծերակուտականները կը հրաւիրէր շաբաթ մը հաւաքուիլ, որոշելու թէ ինչ ընելու է այն պաշտօնեաներու մասին որոնք Սահմանադրութեան հրապարակութենէն մէկ քանի օր առաջ պաշտօնէ դադրեցուցուած էին։ Ինչպէս յայտնի է, Մէջլիսական Ժողովը մերժած էր նոյն միջոցով իրենց ուղղուած գրութիւն մը։ Կալիպ պէյ ու Ալզարեան էֆ. առաջարկեցին որ Ծիրակոյտն ալ մերժէ։ Պէշարիա էֆ. ըսաւ թէ մէկ կողմէ Ծիրակոյտը պաշտօնապէս տեղեկութիւն չունի Մէջլիսական Ժողովին որոշումէն և թէ միւս կողմէն եթէ առաջ ալ ըլլայ անոր պատճառը չի կրնար պարտաւորել Ծիրակոյտը կամ պարտաւորութիւն մը գործել անոր վրայ, որ ազատ է իր ուզածին պէս գործելու։ Պէշարիա էֆ. յարեց թէ չաս հաւանական է որ Նախարարութիւնը պնդէ և Մէջլիսական Ժողովին ալ կարելի է նաանէ իր որոշումը, ուստի Եպարքոսին գրութիւնը պէտք է ձեռնհաս յանձնաժողովին յղել նախագաղին ուսումնասիրութեանը համաձայն։ Իւլէմա Մուսա Քեազիմ էֆ. ըսաւ թէ Մէջլիսական Ժողովը, նախապէս իր քուէարկած օրէնքներին համաձայն, պէտք է ինքն ալ իր ուսումնասիրած պարտաւորութեան, քանի որ պաշտօնեաներու վերակազմութեան գործը ամենակէն աւարտած չէ։ Բուէարկութեան կարևորութեան վրայ հանրութեան որոշուեցաւ Եպարքոսին գրութիւնը յղել ձեռնհաս յանձնաժողովին։ Մէջլիսական Ժողովը, Պոյրաճին առաջ, ընդունած էր Դահլիճին մէկ ծրագիրը Պոլսոյ կուսակալութեան օգնական մը կարգելու 6000 ղրուշ ամսաթոշակով, վասն զի կուսակալ Նազըմ փաշա օգնական մը պէտք ունէր այդ ընդարձակ, նահանգին թէ կուսակալութեան և թէ Զ. զօրաբանակին հրամանատարութեան պաշտօնները միասին վարելուն համար։ Մէջլիսական Ժողովը թէեւ չուռալ գործած էր Նազըմ փաշային մեկնումը փութացնելու համար, սակայն Ծիրակոյտը իր անցի օրուան նիստին մէջ միայն կրցաւ նկատառութեան առնել նոյն խնդիրը։ Զօրավար Րիզա փաշա ըսաւ թէ այդ խնդիրը առկողմնական է և թէ Նազըմ փաշա այդ անուանումին կը սպասէ Համբոյ երթալու համար։ Պէշարիա էֆ. առաջարկեց խորհուրդ չըլլալ ձեռնհաս յանձնաժողովին, որ կրնար մէկ ժամէն տալ իր տեղեկագիրը։ Այդ կերպով կարելի կ'ըլլայ միեւնոյն նիստին մէջ քուէարկ-

կել։ Վերջապէս յղուեցաւ նոյն յանձնաժողովին որ Ծերակոյտին այսօրուան նիստին պիտի ներկայացնէ իր տեղեկագիրը։ Նոյնմէկիր ամսուան մէջ Ծերակոյտին տրուած աղերսագիրներուն մէկ տեղեկագիրը ներկայացուեցաւ, ասոնց թիւն է 575։ Նախագահը ծանուց թէ նվաճական նախագահը կը փափաքի որ Ծերակոյտը հիմնականին ձեւանորէն կատարուելին նախաքատարատական քննութեան։ Ասոր համար յանձնաժողով մը կազմուեցաւ քուէարկութեամբ, որ սա արդիւնքը ունեցաւ.— Զիհնի փաշա 34 քուէ, Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան 32, Ռաֆֆ փաշա 28, Երամ էֆ. 25, Րիզա փաշա 22, Սայիտ Հալիմ փաշա 18 և Տամատ Ֆերիտ փաշա, Նուրի պէյ ու Մավրոքորտաթօ էֆ. ները 17ական։ Ցեսոյ տնանկը փակուեցաւ։

ՕՍՄ. ՄԵՊՈՒՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Բ. ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ

19րդ ՆԻՍՏ

ԾՈՎԱՅԻՆ ՍՊԱՆԵՐՈՒ ԳԱՆԳԱՏԸ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱ՞Յ

Նիստը բացուեցաւ ժամը 6ին, նախագահութեամբ Աճէմ Րիզա պէյի։

Կարդացուեցաւ եպարքոսական մէկ քանի թէզքէրէներ։

Ժողովը իր խորհրդակցութեան սկսաւ ակեր Զօհրապ էֆ. խօսք առաւ.

—Ժողովս խորհրդակցութեան սկսելէ առաջ կը փափաքիմ որ պաշտօնապէս մեզ տեղեկութիւն տրուէր խնդրի մը վրայ, որուն մասին ամէնքս ալ մտատանջ ենք, այն է Դահլիճին հրաժարականը։ Այս առտու թերթերէն միայն իմացանք այդ բանը։ Հետեւաբար կը փափաքիմ գիտնալ թէ որչափ ատոյգ է լուրը։ Եւ եթէ իրաւ է, մենք չենք կարող այսօր հոս նիստ ընել, վասն զի կառավարութիւն մը պէտք է որ հանդէպ ժողովին գտնէ մը և հետեւաբար պատասխանատուութիւն մը ստանձնէ։ Բանի մը այդ պատասխանատու մարմինը կը պակսի ժողովիս առջեւ, գործելու պատասխանատու մարմին է, ... նախարարներն ալ թէ ինչ վրայ կը մնան։

Նախագահ.— Երէկ իրիկուն ուշ ատեն իմացած էի որ Դահլիճը իր հրաժարականը մատուցած է Սուլթանին։ Բայց թէ ընդունուած է կամ ոչ այս ժամուս դեռ տեղեկութիւն չունիմ։

Զօհրապ.— Այս տեսակ նախորդական առթի մը դէպքին մէջ ենք, եր որ Եպարքոսը կամ անձամբ կամ դրաւորապէս հաղորդէր ժողովին իր հրաժարականը։

Անմէս Մահիր.— Բանին խմբագրականը նախարարական ատենով մը չէ եղածը։ Եպարքոսը իր անձնական առաջարկութեամբ որոշուած, պահանջ հրաժարած է։ Եպարքոսին հրաժարումն ալ որ դեռ անհնարական, համաձայնք ունին նախարարական ատենով չի եղանակեր։

(Ձայներ).— Անտեղի չէ. ճիշդ է։

Անմէս Մահիր (շարունակելով). Հետեւաբար ես անտեղի կը գտնեմ Դահլիճին փոփոխումին պատճառաւ Ժողովիս նիստը դադրեցնելը։

Անկէ վերջ կարդացուեցաւ աղերսագիրներու յանձնաժողովին մէկ տեղեկագիրը որ ժողովին որոշման կը յանձնէր ծովային 48 փոխ-տեղակալներու բողոքագիրը։ Այս սպաները թէնսիզաբի հետեւանքով դատարան դուրս թողուած էին՝ զանոնք իբր չափուց նկատելով։ Այս չափուածները այժմ կը բողոքէին յայտարարելով որ թէեւ իրենք անցեալ յուլիս 25ին պաշտօնի բարձրացուած բառնալով փոխ-տեղակալ անուանուած էին, բայց իրենց պաշտօնի բարձրացումը հրամանագրով եղած չէ, և Կ. Մ. Միրալի տեղեակութենէն մի հրամանը կայ։ Իրաւէն այն ժամանակուան ծովային նախարար Հասան Ռամիզ յանձնուած էր յունիս 5ին, հետեւաբար ճիշդ չէր իրենց համար ըսել թէ Սահմանադրութենէն վերջ առանց կանոնական պայմանաժամը ամբողջացնելու առանց ասպարէզի կամ պաշտօնի բարձրացումներ ամէնք են։ Աղերսագիրներու յանձնաժողովը չէր կրցած լուծել այս խնդիրը, նկատելով որ Ջամած Բամիս այդ հրաւէրն տուած մը անհնարաբար Թուղթերուն կողմէն է այս վերջինները իբր զրկեալներ ընդունիլ։

Զօհրապ.— Ինչ առաջ բաժնուած մէկ ատոյցը առա հիմա ինքնին երեւան կուգայ։ Մենք այսօր այս խնդրով չենք կրնար զբաղիլ։ Առանց ճանաչելու խնդիրին՝ նորէն կը կրկնեմ թէ պէտք է որ կառավարութիւնը կամ գոնէ ծովային նախարարը հոս գտնուի, հարկ եղած պատասխանները կամ բացատրութիւնը տալու համար։ Ուրեմն ո՞վ պիտի պատասխանէ տրուած որոշում մը երբ այսօր մենք կառավարութիւն չունինք (ծափահարութիւն):

Թօզմիւն.— Այս փոխ-տեղակալներուն խնդիրը խիստ կարևոր է։ Հետեւաբար ես ալ կը ձայնակցիմ Զօհրապ էֆ.ի, պնդանալով հանդերձ որ փափաքս ունիմ հիմայ քննելու այս խնդիրը, բայց պարտինք և Դահլիճին ներկայութեան ի պաշտօն ունեինք։ Այսօր ոչ միայն այս

խնդրով կարող չենք զբաղիլ, այլ նոյն իսկ նիստ ալ չենք կրնար ընել, քանի որ սահմանադրական երկիրներու մէջ ռամբ պետութիւնը անկեալ է որ Դահլիճին հրաժարած օրը Խորհրդարաններն ալ նիստերնին կը դադրեցնեն։ Ուրեմն փոխանակ այս քննութեան ալ փափաքեցնելու լաւ է որ 4-5 օր սպասենք։

Իսմայիլ Հագգը.— Զնմ հասկնար թէ ի՛նչ պատճառաւ Դահլիճին ներկայութիւնը անհրաժեշտ կը համարուի այս խնդրոյն մէջ։ Դահլիճը ո՛չ մէկ առնչութիւն ունի ժողովիս խորհրդակցութեանց հետ։

Պօսօ.— Այս 48 ծովային սպաներէն զատ 710 հատ ալ ցամաքային սպաներ կան որ նմանօրինակ բողոքներ ըրած են։ Մենք չենք կրնար անոնց իրր անհատ նկատել, այլ պէտք է ընդունինք որ անոնց իւրաքանչիւրը կը ներկայացնէ ընտանիք մը։ Ինչ որ խնդիրը խիստ կարեւոր կը դարձնէ։ Հետեւաբար պէտք է որ Ծովային նախարարը հոս ներկայ ըլլայ, որպէսզի ինքն ալ մեզ լուսաբանէ։ Եթէ այս խնդիրը քննուած ժամանակին իրաւունքը բողոքագրողներուն կողմը ըլլայ, և պէտք ըլլայ զանոնք վերստանալ, իրենց պաշտօնին մէջ, որո՞ւ պիտի յանձնենք այս խօսքը. ո՞վ է որ իբր նախարար այդ պատասխանատուութիւնը պիտի ստանձնէ։

Արդաս.— Ես պատասխանն մը տուած ըլլալու համար Զօհրապ էֆ.ի այն խօսքին թէ անիշխանութեան մէջ ենք. կ'ըսեմ թէ այս երկիրը բնաւ առանց վիճակի մէջ գտնուած չէ։ Իրաւ է թէ Դահլիճը հրաժարած է, բայց մինչեւ իրենց յաջորդին անուանումը իրենք պիտի շարունակեն պաշտօննին։ Բաւ առաջնոյն, հետեւաբար խօսիլ կը մերժեմ Զօհրապ էֆ.ի յառաջ բերած անիշխանութեան պարագան։ Փոխնորդ փոխ-տեղակալներու խնդրին կը պահանջեմ որ Ժողովս իր խորհրդակցութեան նիւթ ընէ զայն՝ նկատելով որ մեր քանակին հետ կապ ունի։

Համեի.— Մենք ոչ մէկ ատեն կրնանք բնդունիլ անիշխանութիւն մը կամ առանց կառավարութեան մնացած ըլլալու վիճակ մը։ Շատ չատ խնդիրը նոր Դահլիճ մը անուանելու համար հարկ եղած 24 կամ 48 ժամուան մէջ միջոցն է, որ անիկա ալ արդէն այդ հրաժարակը նախարարներու փոխանորդները արդէն կը վարեն անոնց պարտականութիւնը, իրենց անձնական պատասխանատուութեան տակ, ուրեմն ես ալ կը ձայնակցիմ Արդաս էֆ.ի, ստգտանելու մերժելու համար Զօհրապ էֆ.ի խօսքը, այսօր ժողովը գումարելու մասին։

Զօհրապ.— Կը տեսնեմ որ այս խօսքս բաւական շփոթութեան առաջ բերաւ ժողովին մէջ։ Ես նիստը փակենք ըսելով կարծեմ թէ ժողովը խաղաղ ըրելով բնաւ ուզած ըլլայի։ Իր խորհրդարանական սովը մենք հասկնենք չենք որ կը ներկայանանք։ Մենք առաջ այդ կենսականին մէջ ընդհարձակ փորձառութիւն ունեցող քաղաքակիրթ երկիրներու հետեւած ընթացքին եթէ հետեւինք, կարծեմ պէտք ըրած չենք ըլլար։ Ո՛չ եթէ, մենք մէկզի թողլով Եւրոպայի խորհրդարանական երկիրներու ունեցած ընթացքը, որ ամէն պարագայի մէջ, մենք չատ անելի փորձառու ենք, մենք մեր նախաձեռնութեամբ մեզի յատուկ խորհրդարանական ձեւեր ստեղծենք, կարծեմ թէ այս ալ սխալ բաներէ գերծ չըլլար, հետեւաբար Համեի և Արդաս էֆ. խօսքը մերժելով, ներքէ այս պարագային քիչ մը շատ փութկոտ հանդիսանանք մը ունի։ Պալով ուրեմն խնդրին, ինչպէս բոլոր երկրներու մէջ չըլլար մանեմ, վասն զի այս ժողովս պէտք է նախ խնդիրը ընդունի սկզբմամբ և այդ քաղաքացի անոնք որպէս զի եթէ ոչ բավանդակ Դահլիճին գոնէ Ծովային նախարարին ներկայութեան՝ զայն վիճարանութեան դնենք։

Այս նիւթին վրայ բաւական վիճաբանութիւնէն ետք ալ դէմ վիճարանութիւններէ վերջ, Ժողովին նախագահը քուէի դրաւ խնդիրը. անհետաձգելի թէ նախարարին ներկայութեան խորհրդակցիլ։ Վերջինը ընդունուեցաւ։ Նոյնպէս հարցադրուեցաւ թէնսիզաբի Բանից Յանձնաժողովին տեղեկագիրը։ Այս տեղեկութիւնն ալ բանավոր վիճարանութեան դուռ բացաւ։ Մէջլիսեաններէն շատեր այս խնդիրը կենսական համարելով կուզէին որ Ժողովը իր օրակարգին մէջ անցընէ։ Նախագահը զիտել տուաւ որ արդէն ժողովին օրերը քիչ են, միւս կողմէ մամնաճիւղերու աշխատութեան յառաջ կացուած օրերէն մէկն ալ չէ կարելի գլխել, որովհետեւ մամնաճիւղերն ալ շատ գործ ունին արդէն։ Ցեսոյ ուրեմն աչ. օրր. մը մամնաճիւղերուն մէջ աշխատութեան յատուկ է, յատակցնել ամբողջովին այս խնդրին քննութեան։

Ժողովը ցրուեցաւ ժամը 8ին։

ՕՐԻՆԸ ՀԱՆԻԿ

Ա. ԲԷՕՄԻՒՐՃԵԱՆ, ՍԱՄՍՈՆ

Մանիս մեծ պարագային վերյ նոր կառուցուած Ուսյանոյներու զանազանութիւնը հաստատուած է։

Ազգային Լուրեր

ԱՏԱՆԱՅԷՆ կը գրեն թէ կառավարութիւնը գրամական նպաստները երբեք անգամ ըլլալով զեղչեր է։ Նախ միայն հայ լուսաւորչականներէն 14000 հոգիի նպաստ կը տրուէր, յետոյ 7300 հոգիի, իսկ հիմա նոր տեսակ մը պատրաստուած է, որուն համեմատ 3400 հոգիի նպաստ պիտի տրուի։

Կառավարութիւնը Պոյրաճէն նաեւ բոլոր հայ վաճառականներուն և խանութպաններուն փոխ դրամ պիտի տայ 6% տոկոսով, 500 ոսկիէն մինչեւ 20 ոսկի։ 1000 և 2000 ոսկի փոխ առնողներ ալ կան, հինգ տարի պայմանաժամով։ Սակայն առաջ ալ երկրագործներուն փոխատուութիւն եղած է։ Այրած առենեկն ու խանութներն ալ չինուելու վրայ են։

ՍՂԵՐԴԷՆ կը ծանուցանեն թէ սոսնիկանութեան թէնսիզաբը կառաւարութեանն սոսիկան-զօմիսէրներուն մեծ մասը պաշտօնէ զրկեցաւ, փոքր մաս մըն ալ տեղափոխուեցաւ։

ՎԵՀ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ օրհնութեան կոնդակ մը գրկած է Նգաստից Յանձնաժողովին, որուն մէջ կը գովէ Յանձնաժողովին անդամներուն Հայաստանի և Կիլիկիոյ կարօտեալներուն հանդէպ կատարած ջանքերը ու կը խոստովանի ինքն ալ իր կողմէ աշխատիլ հայրենիք զաւակներու համար Ռուսաստանի մէջ նպաստ հաւաքելու։

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ երէկ նիստ գումարեց Ղալաթիոյ Լուսաւորչեան մէջ և զբաղեցաւ գլխաւորապէս քարոզիչներու անուանման և երկու կարգերու ամուսնալուծմանց խնդիրներով։ Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն քարոզիչ կարգեց Տ. Մաղաքիա Եպսկ. Տէրունեանը։ Նոյնպէս Սամաթիոյ քարոզիչ կարգեց Պատր. Փառէնեկը Տ. Ղեւոնդ Վրդ. Դուրեանը։ Նաեւ Պօթա չայիր (Ռուսմանիա) եկեղեցւոյն հոգեւոր հովիւ անուանեց Տ. Կարապետ քհնյ. Թօսթանճեանը։

ԿԻԼԻԿԻՈՅ Կաթողիկոսը երեք նամակներ ուղղած էր Վարչութեան, որով թէ տեղեկագիր կ'ուղարկէր, և իր հրաժարման պարագաներն ու պատճառները և թէ Հաճնոյ Առաջնորդին նկատմամբ առնուած գլխաւորութիւնները կը պարզէր։ Այդ նամակները յանձնուեցան Հայկ Խօճասարեան և Սարգիս Սուին էֆ.ներու ի նախաքննութիւն։

ՆԳԱՍՏԻՑ Յանձնաժողովը կողմէ պէտք եղած քանակութեամբ պարաւարտներ, եկեղեցական զգեստներ և ձեռնարկներ կը պատրաստուին, մանք պիտի ղրկուին Տէօրթ-Եօլի Նախարտաճի, Խօզերլի և Օճակլը ալդպաւորէ գիւղերու եկեղեցիներուն։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻՆ վերջերս դէպի նոյն քաղաքը ճամբայ հանուած 8 վարդապետներու դաշտին դէմ եղած բողոքներու, կարգադրութեան երեկոյան Խառն Ժողովի նիստին մէջ և որոշուեցաւ յանձնել զայն Նկուսատէի ներքին Տեղապահին ուղղութեան։

ՆԳԱՍՏԻՑ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ կը շնորհէ ոսկի դրկեց Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին Հաճնոյ և Օսմանիէի տեղական ժողովներին յանձնուելու համար։

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎՈՅ վերջին նիստէն բացակայ մնացած են 32 երեսփոխաններ, առանց բաւական պատճառ ունենալու ըլլալին հաղորդելու Ժողովի Դիւանին.— Անոնցմէ 18ին բացակայութիւնը Ս. անդամ է։ Բ. բացակայութիւն ունեցած են Տեարք՝ Խ. Սրվանձեան, Տօքթ. Սեղբոսեան, Ռ. Փափազեան, Գ. Զօհրապ, Բ. Պօզաճեան, Խ. Մանուսեան, Վ. Սուրէնեան, Յ. Շահրիկեան, Վարդգէս, Յ. Ազիլեան։ Իսկ Գ. բացակայութիւն ունեցած են Տեարք՝ Գէորգ Սալոնեան և Հայկազն Պէկեան, որոնց կոչնագիր ղրկուած է։

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՈՐԲԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ.— Օր. Վէրոն Զաքարեան, Եօլուգ, Մեծ Նոր-գիւղ, նուիրեց 20 ղանկեան՝ զոր յանձնեցինք Կիլիկիոյ Որբախնամին։

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ իր 1909-1910 նստաշրջանի Ը. նիստը պիտի գումարէ յառաջիկայ Ուրբաթ 14 Դեկտեմբեր, ժամը ճիշդ 8ին, Ղալաթիոյ Լուսաւորչեանին մէջ։

Վերջին նիստին մէջ մեծամասնութիւն գոյացած չըլլալով, ժողովը չկրցաւ իր Օրակարգի խնդիրներուն անցնիլ, ուստի կը խնդրենք որ հաճին անդամոց ներկայ գտնուիլ յառաջիկայ նիստին ամբողջ չձգելու համար ժողովին աշխատութիւնները։

Ազգ. Վարչութեան առաջարկութեամբ նոյն նիստին եւս բացառաբար ԴՈՆՓԱԿ գումարել որոշուած է։

Մնամ յարգանօք
Ազգ. Ժողովոյ Գ. Ատենապետ
ԶՐԱՆՏ ԱՍԱՏՈՒՐ

Օրակարգ.— 1. Տեղեկատուութիւն Ազգ. Վարչութեան՝ Պատրիարքական հրամարականի խնդրոյն քանակցութեանց մասին։ 2. Եկեղեցւոյ Կալը, Մնասկի (Շրջանաւորութեան վիճարանութեան)։ 3. Խնդիր մեծամասնութեան Ազգ. Ժողովոյ։ 4. Տեղեկագիր Սահմանադրական Դիւանին՝ Թրքանոցի

պայծառակերպը Ս. Հայրապետին ներկայացեալ գիր մասին։ 5. Տեղեկագիր նոյն Դիւանին՝ Օսմ. Խորհրդարանին Ծառայութեան Ցեղապատերի մասին։ 6. Տեղեկագիր Վարչական Մանրամասնութեան՝ ի մասին Ավիթոմարաչ խնդրոյն։ 7. Ազգ. Վարչ. Կարգադրական խնդիր։

Ատենադպիր
ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ

ԱԲԷԼԵԱՆ-ԱՐՄԵՆԵԱՆ խումբը Կիրակի գիշեր, 20 դեկտեմբեր, Բերա, Բիթի Տանի թատրոնին մէջ պիտի ներկայացնէ ՀՐԷԱՆԵՐԸ։ Կիրակի երեկոյ, 20 դեկտեմբեր, Օրթագիւղ, հասարակութեան յանկութեամբ՝ ԹՐԻԼՊԻ։

Ծանուցում.— Պատրաստուելու վրայ է և չուտով պիտի ներկայացուի Շիրվանզադէի նորագոյն հեղինակութիւնը՝ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԸ, որ առաջական գրաքննութեան կողմէ արգիլուած և զայն իսկ «մեղսագծան» պատապարտուած է։

Հեռագրական Բաժին

ԲԱՐԻԶ, Դեկտ. 28.— Երեսփ. Ժողովը վաւերացուց արտաքին գործոց նախարարութեան պիւտճէն։

—Հրամանատար Տրէյֆիւս կէս օրէ վերջ պատահած կառաբաքը մեջէրէն Պեզէ անուն մէկու մը հետ ծեծկուեցան, մնաց աճենչ մէկ կողմը պատ բացաւ։

—Երեսփ. Ժողովն ընդունեց այն օրէնագիծը, որով Բարիզ քաղաքը կ'արտօնուի 900 միլիոն ֆր. փոխառութիւն կնքել քաղաքին զարգացման համար։

ՊՈՒՔՐԷՇ.— Երեսփ. Ժողովոյ նախագահ Մ. Բէրէքինէ ներքին գործոց նախարար անուանուեցաւ, և անժամանցէս պիտի վարէ նաեւ վարչապետութիւնը։ Մ. Պրաթիանուի առողջական վիճակը շատ գոհացուցիչ է։

ԹՈՒԼՍ, 28.— Կոմս Լէօ Թոլստոյի վիճակը բարւոքուած է։

ՍՕՖԻԱ, 27.— Սօպրանիէի նըստաշրջանին երկարաձգուեցաւ մինչեւ Փետր. 15։

ՊՈՒՐԿԱԶ, 27.— Ֆէրտինանտ թագաւոր, Պուլկար նախարարներն և ուրիշ հրաւիրեալներ ռուսական ծիսին գաղտնաշրջանին ալայծենին, շաղնուշը դէպի Պոլիս մեկնելէ առաջ։

ԲԱՐԻԶ.— Արտաքին գործոց նախարար Մ. Բիշոն Ծերակոյտին մէջ եղած հարցումի մը պատասխանելով յայտարարեց թէ Ֆրանսա ամէն գոհացում ստացաւ Մուլա Հաֆիզէն, և մարոքեան փոխառութեան ամէն պայմաններն ալ վերջնականապէս ընդունուեցան։

ՀՌՈՄ.— Մեսինայի երկրաշարժին տարեդարձին առթիւ Իտալիոյ բոլոր եկեղեցիներուն մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ։

ՊԷՑՈՂԼՈՒ ԻՖՐԱ ՏԱՒՐԷՍԻՆՏԷՆ

Միւթեվէֆֆա Հաջոնայի էֆ.նին Վէքէլէսինին Պէյաութ վալիի խալաքը Աէնմէտ Ալի պէյ վիմէթինաէ մանքիւմանայիէ մալիւմիւլմէքտար մաթլուպաթինը խիթիթամը գիմէնտա մէզքուրէնը ... ալիւ վէ ... ֆիրաւխթը ... Տէքասաաթեթ Սալիման Պայազիտաէ Էյվէն Պէյ մահալլէսինտէ Օքըրլար Պազը ձառաքսինտէ քաային 29 նոմերօլը վէ ... 31 վէ 33 նումերօլը ... Թարիխը ... իլանըն ...

16 քանունի էվվէլ 325

* * Խարպատաղ Անահատ ... Պէյօղլու ... վէ ... Պէյօղլու մահալլէսինտէ ...

16 քանունի էվվէլ 325

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

Ո՞րն է Նէօշաթէլի դիտնարանի 1909ի մրցումին մէջ մինչեւ այս օրը ստացուած բարձրագոյն թիւը շահող ժամացոյցը

Ո՞րն է Անատոլուի Օսմ. երկաթուղեաց պաշտօնական ժամացոյցը

Ո՞րն է իտալ. պետութեան երկաթուղեաց պաշտօնական ժամացոյցը

Ո՞րն է ռուսական երկաթուղեաց եւ ռմնական երկաթուղեաց ժամացոյցը

ԶԵՆԻԹ

Միակ ներկայացուցիչ Տեարք Գ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ եւ Ընկերութիւն, Պաղչէ Գաբու, Ճէյազ Պէյ խան, Թիւ 16 50—12

ՔԱՂՈՒԱԾ
ՆԷՕՇԱԹԷԼԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՑ ՈՐՈՇՄՆԱԳՐԷՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ
ՆԷՕՇԱԹԷԼԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆԱՀԱՆԳԻՆ

Նկատողութեան առնելով 1905 Մայիս 23ի կանոնադիրը, որ կը վերաբերի նահանգային աստղագիտական դիտարանին մէջ քրոնոմեթրներու եւ քրոնոմեթրներու քննութեան, ինչպէս նաեւ տարեկան մրցման մէջ լաւագոյն հանդիսացող քրոնոմեթրներու եւ բաժանողներու յանձնուած մրցանակներու բաշխման։

Նկատողութեան առնելով նաեւ նահանգային դիտարանի տնօրէնին տեղեկագիրը, որու կցուած են 1908 տարւոյ մէջ քննութեան ենթարկուած քրոնոմեթրներու գնացքին ցուցակները եւ վիճակագրութիւնները։

Լսելով նաեւ ճարտարարուեստի եւ երկրագործութեան բաժնի տնօրէնին բացատրութիւնները,

ԿԸ ՎՃՌԷ

Կանոնադրին սահմանուած մրցանակները սա կերպով բաշխել 1908ի շրջանին համար

Ա. Գործարանատէրերու յատկացուած մրցանակներ գրպանի եւ նաւու լաւագոյն վեց քրոնոմեթրներու համար սերիի մրցանակ։

Ա. ԿԱՐԳ — Թիւ դասակարգութեան

Առ Գ. Պ. Ժ. Ֆավըր-Ժաքօ եւ Ընկ. Գործարանն ԶԷՆԻԹ ժամացոյցներու, ի Լօքլ 22,8
Բոլ Պիւքէ, ի Լօքլ 22,5
Բոլ Տիթիշայմ, ի Շօ-տը-Ֆոն 22,2
Բոլ Տ. Նարտէն, ի Լօքլ 19,1
Գործարան Լոնժին, ի Սէնթ-Իմիէ 14,2

Ի գիմաց Պետական Խորհրդոյ

Դիւանադպիր՝ ԲԸՐՐԷՆ Նախագահ՝ ՏՈՔԹ. ԲԷԹԹԱՎԷԼ

ԴԱՍԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

16 Դեկտեմբեր, 1909

Օսմ. բօնսօլիտէ բացուեցաւ	Ղրշ.	103	7
» » ամենէն վար	»	103	4½
» » » բարձր	»	103	8
» » գոցուեցաւ	»	103	7
Երկաթուղի բացուեցաւ	Ֆր.	216	37½
» ամենէն վար	»	215	87½
» ամենէն բարձր	»	217	
» գոցուեցաւ	»	216	37½
Օսմ. Պանքա	Լ. Օ.	20	50
Շիրքէթի Խայրիյէ	» »	39	
» » Համիտիյէ	» »	4	17½
Թրամվայ բաժնեթուղթ	»	8	7
» ժուիսանս	» »	4	15
» պարտաթուղթ	Ֆր.	482	
Անատոլուի Երկթ. բժնթղթ.	»	523	
Պոլսոյ Գարասարքի	»	422	

ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՈՅ

Պէշլիք	103	20
Մէթալիք	100	
Մէճիտիէ	108	8
» մանրուք	104	30
20 ֆրանքնոց	87	14
Անգլ. Ոսկի	110	6
Ռուս. Էմբերիալ	90	20
20 մարքնոց	107	20
Ռուպլի	8	62

ՏՈՔԹ. Ա. ՌՈՒՆՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ
Ականջի, Քիթի ու Կոկորդի
Հիւանդութեանց

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ մինչեւ ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած նեքթրական նորութեան, տաք օդի, սիրաֆաուզքիքի եւ ուրիշ նորանոր մէթոտներով հիմնական կերպով կը բուժէ խուլութիւնը, ականջի խժալը, գլխու հինցած ցաւերը, գլխու պտոյտը, վերջալոյս ականջի, քիթի, կոկորդի, բերնի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները: Քիթի, երեսի վրայ եղած անեւութիւնները, առանց գործողութեան, մասնաւոր մեթոտով կը չոկէ ու գլխու ու վիզի վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ: Կոկորդի նշիկները (պատէմճիք) կը հանէ առանց արիւնահեղութեան, իր մասնաւոր գործիքովը: Կը գտնուի ամէն օր, մինչեւ հինգ օր Պանչէ Գաբու, Համիտիյէ Սիպիլի դէմ, Աբրիկ Իսթիւճեանի դեղարանը, իսկ կէս օրէ վերջ Բերա, Շիշլի ճամբան, Թագսիմի Ֆրանս. Հիւանդանոցին դէմ, թիւ 41 տունը: Հինգշաբթի օրեր իր տունը գիմաց ամեն հիւանդները, իսկ վկայեալ աղքատները միշտ ձրի կը դարմանէ: 50-43

ՄԵՐ ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրուի հրատարակութեան համար ղրկուած յօդուածները թղթին մէկ երեսը միայն եւ կարելի եղածին չափ յստակ գրել:

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՁՈՒԼԱՐԱՆ

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՏԱՌԵՐՈՒ

ԳՐԻԳՈՐ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ

ՊԱՊԸ ԱԼԻ, ՃԸՂԱԼ ՕՂԼՈՒ ԵՕԳՈՒՇՈՒ, Կ. ՊՈԼԻՍ

Երեսուներինգ տարիներէ ի վեր հիմնուած այս Ձուլարանը վերջերս Եւրոպայէն կատարելագործուած նոր մեքենաներ բերած է եւ պատրաստ է, առաջուան պէս, Հայերէն, Թուրքերէն, Ֆրանսերէն, Յունարէն, Եբրայեցերէն, Պուլկարերէն եւ Հապէշերէն տառեր ձուլել: Նոր տեսակ մասնաւորապէս Հայերէն տառերու: Ձուլարանիս սեփականութիւնն է ճանչկ Արամեանի փորագրած կաղապարները՝ Արամեան գեղեցիկ տառերու համար: Նոր տեսակ նոյնպէս եւ Թուրքերէնի, ինչպէս նաեւ մասնաւոր տառեր Արաբերէնի եւ Պարսկերէնի համար:

Տառերու բաղադրութեան եւ պատրաստութեան համար մեծ խնամք կը տարուի: Տոկունութիւնն ու գեղեցկութիւնը երաշխաւորուած:

Քսան տարիէ ի վեր Ձուլարանս մասնաճիւղ մըն ալ Գահիրէի մէջ ունի, որ բացի Եգիպտոսէն՝ գործառնութեան մէջ է Թունուզի, Պարսկաստանի եւ Հնդկաստանի հետ:

Գաւառներէն յանձնարարութիւններ կ'ընդունուին եւ կը կատարուին խնամքով:

Փափաքողներուն տառացուցակներ կը ղրկուին:

ԽԻՍՏ ԶԳՈՒՇԱՑՈՒՄ

Քիչ օրէն հրապարակ պիտի ելնէ նաեւ բոլորովին նոր տեսակ կաղապարներու վրայ ձուլուած 16 փունթօ թուրքերէն գեղեցիկ տառեր:

Երկար տարիներէ ի վեր սոյն Ձուլարանին պաշտօնէութեան մէջ գտնուող խաչիկ աղա Ագբերեան (Պապա խաչիկ) այլ եւս սոյն հաստատութեան մէջ չի ծառայեր: 50—28

ՏՈՔԹ. Ս. ԹԷՐՋԵԱՆ

20 տարուան փորձառու բժիշկ եւ Բարիզի հիւանդանոցներու մէջ աշխատած

Մեծ ուշադրութեամբ կը դարմանէ կուրծքի, ստամոքսի, լեարդի եւ աղեաց հիւանդութիւնները, արտաքին եւ կանանց միզային ու ծննդական գործարանաց բորբոքումներ: Հիւանդ տղայոց մասնաւոր խնամք կ'ընծայէ: Վիրաբուժական գործողութիւններ կը կատարէ եւ մանկաբարձութիւն ի գործ կը դնէ:

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն առաւօտ, կէս օր եւ երեկոյ իր տունը Պէյօղլու Օթելներ Եկեղեցւոյ փողոց թիւ 17, ուրիշ ժամեր կը գտնուի Սրնովոլօ Պիւզի նաւասարգի մօտ դեղարանը: Աղքատները միշտ ձրիապէս կը դարմանէ: 50—40

ԱԶԴ. — *Պետական երկրորդական վարժարանէ չրջանաւարտ եւ Իրաւաբանական վարժարանի ուսանող մը կը փափաքի փաստաբանի մը քով եւ կամ ազգային կամ մասնաւոր վարժարանի մը մէջ Թուրքերէնի դասախօսութեան պաշտօն մը ստանձնել: Դիմել Խմբագրատուն:*

ԹՈՂ ԿԱՐԴԱՆ

ԱՆԱԽՈՐԺ ՀՈՏԸ ՈՒ ՀԱՄԸ ԱՌՆՈՒԱԾ
ՄՈՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ԻՒՂ

Huile de Foie de Morue Désodorée

Թէեւ չտեսը Մորուի ձկան իւղին կաղդուրիչ յատկութիւններէն օգտուիլ կ'ուզեն, սակայն անոր անախորժ համէն ու հոտէն զարշելով *չեն կրնար գործածել, ուստի այժմ նոր մեթոտով մը* իւղ բաղադրութեան առանց վնասելու, *այդ անախորժ հոտը ու համը ջնջուած է, այնպէս որ ամենէն* փափուկ ստամոքսներն զայն մարսել:

Վստահ ըլլալու համար ամէն ոք կրնայ Դեղարանիս մէջ փորձել:

Կեդրոնատեղին Պոլիս, Պանչէ-Գաբու, Համիտիէ սպիլի դէմ ԱԲՐԻԿ ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ Դեղարանը եւ Գատը-գիւղ օղային կազմընկերութեան դէմ ՏՐԴԱՏ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ դեղօրէից վաճառատունը:

Պոլսոյ եւ գաւառներու ամէն հանրածանօթ դեղարաններու մէջ կը գտնուի:

Պոլսոյ մէջ 100 տրամնոց *շիշը* հինգ ղրուշի կը ծախուին: 90—36

ՊԱՑՄԱՆՔ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի

Բաժանորդները վճարել են բացարձակապէս կանխիկ: — Զնորդուած բաժանորդագրութիւնք խիստ կը դադրին: — Դրամի ուղարկման լաւագոյն միջոցն է ՄԱՆՏԱ—ՓՈՍԹԸ: — Դրամի փոխարէն նամականիշ ալ կ'ընդունուի՝ 105 դչ. փ նամականիշներ 100 դչ. փ հաշուով: — Դրամի ուղարկման ծախքերը բաժանորդաց կը պատկանին: — Թերթին պաշտօնական ստացագրին փոխարէն եղած վճարումները միայն օրինաւոր են: — Ամէն տեսակ անհատական կամ չանձու վերաբերող ծանուցումներ վճարումով են եւ առանձինն կը սակարկուին: Ձրի են միայն հանրօգուտ հրատարակութիւնները:

DEUTSCHE BANK

ՏԵՕՅՉԷ ՊԱՆՔ

ՊԵՐԼԻՆ

Հիմնեալ 1870ին

Դրամագլուխ ամբողջովին վճարեալ	Մարք 200,000,000
Պահեստ. ի վերջ 1908ի	103,699,000
Շահաբաժինք 1899էն 1903, 11%, 1904էն 1908 12%	

Մասնաճիւղք՝ Պրեմէն, Տրէզտէն, Ֆրանքֆորդ, Համպուրկ, Լայփցիկ, Միւնիխ, Լոնտոն, Նիւրեմպերկ, Վիսպատ:

Մասնաճիւղ ի Կ. Պոլիս:

Գլխաւոր կեդրոն Կալաթա, Վօյվօտա փողոց, 25-27, Անատոլուի Երկաթուղիի ընկերութեան պաշտօնատունին մէջ (որ չինուելու վրայ է):

Փոխանորդութիւն Պոլսոյ կողմը, եւ ժամանակաւոր գրասենեակ Տնօրէնութեան, Պասմաճեան խան, Աշիր էֆ. Եէնի-ճամի փողոց:

Սնտուկը բաց պիտի ըլլայ ժամը 9ուկէսէն 4, ուրբաթ օրերը 9ուկէսէն 1:

Տեօյչէ Պանքին Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղը կ'զբաղի ամէն տեսակ Պանքայի գործողութիւններով. — Հաշուընթացներ կը բանայ: Ի տես կամ պայմանով վճարելի գումարներ կ'ընդունի: Հաշուընթացով փոխառութիւն կ'ընէ երաշխաւորութեան փոխարէն: — Թուղթեր կը զեղչէ: — Ներքին գաւառներու եւ արտասահմանի ամէն կարեւոր հրապարակներու վրայ չէք եւ փոխանակագիր կը գնէ ու կը վաճառէ: — Կուտայ վարկի նամակներ, վճարման հրամաններ, թէ՛ գրով եւ թէ հեռագրով, աշխարհի ամէն կարեւոր հրապարակներու վրայ: — Ամէն երկիրներու մէջ կը գանձէ մուրհակներ ու առ. երքներ: — Սարաֆներու ներածման համար վարկ կը բանայ առեւտրական թուղթերով: — Կ. Պոլսոյ եւ օտար Սակարաններու մէջ արժեթուղթեր կը գնէ ու կը վաճառէ: — Արժեթուղթեր ի պահ կ'ընդունի:

ԻՍԿԻՒՏԱՐ ԻՃՐԱ ՏԱՒՐԷՍԻՆՏԷՆ

Շիւքրի պէյին Սալանիկտին պէյ զիմմէթինտէ Իսկիւտար Պիւլպիւլի մահ․ քէմէսի իլամըլա մահքիւմունլիհ ալաճաղը օլան մալիւմ էլ միգտար մէպալիղին թէէմինը խիթիֆապը իչին տաինը միւմայիլէյհ նամընա վէգաֆէն մէֆրուզ վէ ֆիրուխթը մահքիւմ պուլունան Գատը գարիյէսինտէ Օսման Ազա մահալլէսինտէ Բիւթէմ իսքէլէսի ճատտէսինտէ միւքէրրէր իքի նումերօլը վէ հիւզ սէթմիչ իքի զըրա արսա իւզէրինէ մէպնի հէմի տաշ իլէ միւթէատտիտ սոֆալըրը վէ միգտար քեաֆի պաղչէ իլէ միւշթէմիլ ամիրէյի միւհթէվի վէ հավլի կազը վէ Տէրզօս սու պօրուլարըյլա միւճէհհէզ պիր պապ խանէնին թէմամը լէտէլ միւզայէտէ գըրգ պին զրուշ պէտէլ ագէ պէտէլ իլէ թալիպի էօհտէսինտէ թէզայրուր իտէրէք մուվագգաթ գարարտատէսի քէշիտէ գըլընմաղընտան, մաբիհը իլանտան իթիպարէն օթուզ պիր կիւն զարֆընտա լաղըրլու իհալէսի իճրա քըլընմաք լազըմ գէլմէքլէ թալիպ օլանլարըն իհալէ օն պէշ գիւն մուտտէթ զարֆընտա բեդելի մուհամմէնինին յիւզտէ օնու նիսպէթինտէ Իսկիւտար Իճրա Տայրէսինէ միւրաճաաթ իլմըզարի իլան օլունուր:

Ֆի 15 Քեանունը էվվէլ սէնէ 325.

⁂ Միւսայէ վէ պիրատէրի Գօսթանթինին Սալոնիքի վէ Նատոլ վէ Բարանքէվա վէ Էֆիմիա զիմմէթլէրինտէ Իսկիւտար Պիւլպիւլի մահքէմէսի հուգուգ Տաիրէսի իլամըլա մահքիւմունլիհ ալաճաղըրը օլան մալիւմ էլ միգտար պէլէնին թէէմինը խիթիֆապը իչին, մէտետնը միւմայիլէյհիմանըն էօհտէսի թասարրուֆլարընտա օլան զալիպ մահքէմէ մահճուզ վէ պար քէրթ ֆիրուխթը գարարկիր պուլունան Չէնկէլ գարիյէսինտէ Եէնի մահալլէ սոգաղընտա վագի աթիգ իւչ վէ ճէտիտ հէտի նումերօլու իլէ մէրագգամ թէրտենիսատէ իքի գաթ իւզէրինէ մէպնի իւչ օտա վէ պիր սալօն վէ իքի աշխանէ պապը քէյլէր գուլէ վէ պիր հավուզ իլէ էյճակը միւմախպէ վէ պայըր միւտավիրէյի հավլի վէ թախմինէն օթուզ իւչ տէօնիւմտէն իպարէթ իքի թարտ ֆը թալ ախվար իլէ մահճուզ պուլունան պիր պապ սաահիլխանէնին թամիրնը իլանտան իթիպարէն օթուզ պիր կիւն սոնրա

պիլմիւզայէտէ ֆիրուխթ օլունաճաղը Իսկիւտար Իճրա Տաիրէսինտէն իլան օլունուր:

Ֆի 5 Քեանունը էվվէլ սէնէ 325.

⁂ Սէրգիս Խանէրեանն Էֆէնտինին Գափանճեան Պօղոս էֆ. զիմմէթինտէ պաքի պիր պապ մահքիւմունլիհ ալաճաղը պուլունան մէպալիղին թէէմինը խիթիֆապը իչին միւմայիլէյհ նէզտինտէ մէրհունն օլան ֆիրուխթը մահքէմէ գարարը իթթիխազ օլունան պուլունան պիր տուքեան միւզայէտէյէ չըգարըլմաք իքթիզա էյլէմէքլէ չէնէր Քեանունը Էվվէլին եիրմի պիրինճի բազար էրթէսի կիւնի Տէրսաատէթ Ճէվահիր Պէզէսթենինտէ պատէլ միւզայէտէ ֆիրուխթ օլունաճաղը թալիպ օլանլարըն հէյմ վէ մահալլը մէզգիւրտէ հազըր պուլունմալարը վէ մահալլը մէզգիւրտէ Իսկիւտար Իճրա Տաիրէսինտէն իլան օլունուր:

Ֆի 15 Քեանունը էվվէլ սէնէ 325.

ՊԱՀՐԻՑԷ ՆԷԶԱՐԷԹԻՆՏԷՆ

260,000 քիլօ բուղտէյ սատէ պէհէր քիլօսը 12 զրուշ 20 փարա:

5676 խարտա միւրտապա Լիթօլիյօմ պիր խարտա միւրտապայը 21 զրուշ.

2500 քիլօ Վայլմէթիյի պէհէր քիլօսը 19 զրուշ.

3000 քիլօ հէրիլ Միւմխա պէհէր քիլօսը 2 զրուշ 20 փարա.

100,000 քիլօ Թրիմխ խազը.

32,500 քիլօ խումալաշագ չիլիք էլմաս

6976 քիլօ խումալաշագ չիլիք քէօչէպէնա.

4000 քիլօ բէրզին չիվիթ.

1000 քիլօ չիվիթա.

Թէրսանէի Ամիրէ իչին լիւզումը օլան պալէատէ մահտարքէր աօզուզ գալէմ էշեաստան բուղտէյ սատէ իլէ Լիթօլիյօմ վէ Վայլմէթիլ վէ հէրիլ Միւմխա հրամարրինա կէօմիւրիլէն Փիլիթլարըմ Թալիպլէրի էօհտէսինտէ օլուպ, ինթոն Ֆիլտիլար հաստը լայիգըմը պուլունտուը Միւնաքասա քիտունը էվվէլ բուշմինին հիրմի պիրինճի բազար էրթէսի կիւնի գարարը իհալէսի իճրա քըլընմաք լազըմ գէլմէքլէ թալիպ օլանլարըն հէյմ վէ մահալլը մէզգիւրտէ հազըր պուլունմալարը վէ վաքթը մուայէնինտէ Փահրիյէ Նէզարէթինէ միւրաճաաթ իլմըզարի իլան օլունուր:

Ֆի 15 Քեանունը էվվէլ սէնէ 325.

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (43)

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՏԻՒՄԱ

ԱՆԺ ՓԻԹՈՒ

ԺԶ.

ՊԱՍԹԻՅԼ ԵՒ ԻՐ ԿԱՌԱՎԱՐԻՉԸ

—Նախ, ըսաւ տը Լօնէյ, գիտցէք որ մեր մասնաւորներուն մէջ ամբողջ Պաստիյը, եւ Պասթիյլի հետ ալ Սէնթ-Անթուանի արուարձանին կէսը օգլ համոզելու բաւականաչափ վստահ ունիմ:

—Աս գիտեմ, ըսաւ Պիյօ համդարտօրէն:

—Լա՛ւ: Ամենէն առաջ սա չորս թնդանօթներուն նայեցէք:

—Կը տեսնեմ:

—Ինչպէս որ կը տեսնէք՝ այս ճեմելին ամբողջ երկայնքը կրնան մաքրել, եւ այս ճեմելին պաշտպանուած է նախ պահականոցով մը, յետոյ երկու խրամներով, որոցմէ կ'անցնուի երկու շարժական կամուրջներու միջոցով, եւ վերջապէս երկաթեայ վանդակապատով մը:

—Ո՛չ, ես չըսի որ Պաստիյլը լաւ պաշտպանուած չէ, պատասխանեց Պիյօ համդարտօրէն. միայն կ'ըսեմ թէ ասիկա պիտի յարձակումն առաջ վրայ:

—Շարունակենք, ըսաւ տը Լօնէյ:

Պիյօ գլխովը հաւանութեան նշան մը ըրաւ:

—Ահա՛ դղյակին դուռը մը, որմէ խրամները կ'երթան, ըսաւ կառավարիչը. սա պատերուն հաստատութեանը նայեցէք:

—Գրեթէ քսան ոտք կայ:

—Այո՛, վարի կողմը քսանական եւ վերը տասնհինգ: Կը տեսնէք թէ ժողովուրդին եղունգները որքան ալ որ լաւ ըլլան, այս քարերուն վրայ պիտի կոտրուին:

—Ես չըսի որ ժողովուրդը Պաստիյլը չաւուած պիտի քանդէ, ըսաւ Պիյօ, այլ ըսի թէ առնելէն ետքը պիտի քանդէ:

—Վեր ելլենք, ըսաւ տը Լօնէյ:

—Ելլենք:

Երեսուն աստիճանի չափ վեր ելան սանդուղէն:

Կառավարիչը կանգ առաւ:

—Տեսէ՛ք, ահա՛ ուրիշ լուսամուտ մըն ալ, որ կը նայի այս անցքին վրայ, ուսկից ներս մտնել կ'ուզէք. այդ պատուհանն ալ փոքրիկ թնդանօթով մը պաշտպանուած է: Ելլե՛նք:

Եւ իրենց վերելքը շարունակեցին:

Բանթէի աշտարակին սարահարթին վրայ հասան:

—Օ՜, օ՜, ըսաւ Պիյօ:

—Ինչ կայ, հարցուց տը Լօնէյ:

—Թնդանօթները վար չէք առեր:

—Միայն հոս քաշել տուի, ահա՛ այնչափ:

—Գիտցէք որ ժողովուրդին պիտի ըսեմ թէ թնդանօթները իրենց անոնն են:

—Ըսէ՛ք:

—Ըսել է վար չէ՞ք ուզեր իջեցնել զանոնք:

—Ո՛չ:

—Համաձայնե՞ք:

—Թագաւորին թնդանօթները թագաւորին հրամանովը դրուած են հոս, պարոն, եւ միայն թագաւորին հրամանովը կրնան վար առնուիլ:

—Պարոն տը Լօնէյ, ըսաւ Պիյօ, որ կը զգար թէ խօսելու կարողութիւնը կը մեծնար իր մէջը եւ կացութեան բարձրութեամբը կը հասնէր, պարոն տը Լօնէյ, այն ճշմարիտ թագաւորը, որու խորհուրդ կուտամ ձեզ որ հնազանդիք, ա՛ն է:

Եւ կառավարիչին ցոյց տուաւ գարշապն եւ մայր իրիկուան կրճիներէն տեսեց ասեղ ամբոխ մը, որ իրենց բազմութեան մէջ կը ծփար՝ իր զէնքը փայլեցնելով արեւուն մէջ:

—Պարո՛ն, ըսաւ տը Լօնէյ ալ գլուխը վեր

ցնելով հպարտութեամբ մը եւ կուրծքը ուռեցնելով, կարելի է որ դուք երկու թագաւոր ունենաք. բայց ես, Պասթիյլի կառավարիչս, մէկ թագաւոր միայն կը ճանչնամ, այն է Լուի տասնեւվեցերորդ, որ իր ստորագրութիւնը դրած է արտօնագրի մը տակ, որուն զօրութեամբ այսօր հոս մարդոց եւ իրերուն կը հրամայեմ:

—Ըսել է դուք քաղաքացի չէ՞ք, գոչեց Պիյօ բարկացած:

—Ես Ֆրանսացի ազնուական եմ, ըսաւ կառավարիչը:

—Հա՛, իրաւունք ունիք, դուք զինուոր էք եւ զինուորի պէս կը խօսիք:

—Ճիշդ բառն ըսիք, պարո՛ն, պատասխանեց տը Լօնէյ խոնարհելով: Ես զինուոր եմ եւ ինծի տրուած հրամանը կը գործադրեմ:

—Իսկ ես, պարո՛ն, ըսաւ Պիյօ, քաղաքացի եմ, եւ որովհետեւ իմ քաղաքացիի պարտականութիւնս ձեր զինուորի պարտականութեանց հակառակ կ'ուգայ, մեր երկուքէն մէկը մեռնելու է, կամ ա՛ն որ իր առած հրամանին պիտի հնազանդի եւ կամ ա՛ն որ իր պարտականութիւնը պիտի կատարէ:

—Կարելի է, պարո՛ն:

—Ըսել է որոշա՞ծ էք ժողովուրդին վրայ կրակ ընել:

—Ամենեւին. կը բաւէ որ ան իմ վրաս կրակ չընէ: Պարոն տը Ֆլէսէլի պատգամաւորներուն խօսք տուի: Կը տեսնէք որ թնդանօթները հոս քաշուած են. բայց եթէ հրապարակէն Պաստիյլի վրայ մէկ հրացան մը քաշուի...

—Էյ ի՞նչ պիտի ընէք:

—Ես ինքս պիտի մօտենամ թնդանօթներէն մէկուն, օրինակի համար սասոր: Ես ինքս մինչեւ լուսամուտին առջեւ պիտի քշեմ, ես ինքս նշան պիտի առնեմ եւ ես ինքս կրակ պիտի տամ սա պատրոյգով:

—Դո՞ւք:

—Այո՛, ես:

—Ո՛հ, եթէ աստ վստահ ըլլայի, ըսաւ Պիյօ, դուք աստանկ ոճիր մը չի գործած...

—Ձեզի չըսի՞ արդէն թէ ես զինուոր եմ, պարո՛ն, եւ ինծի տրուած հրամանէն ուրիշ բան չեմ ճանչնար:

—Լա՛ւ ուրեմն, տեսէ՛ք, ըսաւ Պիյօ՝ տը Լօնէյը մինչեւ պատուհանի մը առջեւ քաշելով եւ մատովը երկու զանազան կէտեր ցուցնելով անոր, Սէնթ-Անթուան արուարձանն ու ծառուղին. անո՛նք ասկից ետքը ձեր հրամանները տալիք պիտի ունենան:

Եւ տը Լօնէյի ցոյց կուտար երկու սեւ, թանձր, ալեկոծ զանգուածներ, որ ամբոխուած ըլլալով նեղցած ծառուղիին վրայ, կը ծփար անհունի օձի մը պէս, որու գլուխն ու մարմինը կ'երեւնար, բայց վերջին օղակները կը կորսուէին այն փոսերուն մէջ, որու վրայ կը սողար:

Եւ այդ աներկու ազմունին երեւցող մասերը լուսաշող թեփերով ծածկուած էին:

Ասոնք այն երկու խումբերն էին, որոնց ժամադիր եղած էր Պիյօ Պաստիյլի հրապարակին վրայ, եւ զոր կ'առաջնորդէին մին Մարա եւ միւսը Կօնչօն:

Երկու կողմէն կը յառաջանային՝ իրենց զէնքերը ճօճելով եւ սարսափելի աղաղակներ արձակելով:

Տը Լօնէյ, զաս տեսնելով, աժգունեցաւ եւ գաւազանը վեր առնելով՝ գոչեց.

—Թնդանօթները պատրաստեցէ՛ք:

Յետոյ սպառնական շարժումով մը Պիյօյի վրայ վազելով՝ ըսաւ.

—Իսկ դո՛ւք, թշուառ, դուք որ բանակցութեան պատրուակով հոս կը մտնէք, երբ միւսները յարձակման կը պատրաստուին, գիտէ՞ք որ մահուան արժանի էք:

(Շարունակելի)